

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀS FAKULTĀTE
VALSTSTIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

**PERSONAS DATU AIZSARDZĪBAS REGULAS PROBLEMĀTIKA
PERSONAS PRIVĀTĀS DZĪVES AIZSARDZĪBAS NODROŠINĀŠANĀ
GLOBĀLAJĀ TĪMEKLĪ**

BAKALaura DARBS

Autors: **Māris Strazdiņš**

Studenta apliecības nr. ms18192

Darba vadītājs: asoc. prof. Dr. iur. A.Rodiņa

RĪGA 2022

ANOTĀCIJA

Privātās dzīves neaizskaramība ir viens no demokrātisku sabiedrību veidojošiem stūrkakmeņiem, bez kura nav iedomājama demokrātiska uz cilvēktiesībām vērsta tiesiska valsts. Strauji attīstoties interneta videi un nelielai grupai vadošu starptautisko informācijas tehnoloģiju uzņēmumu, kuru ekonomiskie mērķi tiek sasniegti pateicoties liela apjoma personas datu apstrādei, ir radīts nopietns tiesību uz privāto dzīvi apdraudējums.

Lai risinātu šo problēmu likumdevējs Eiropas Savienībā 2018.gadā uzsāka piemērot striktu, starptautisku fiziskas personas datu aizsardzības normatīvo regulējumu.

Darbā tiek aplūkota fiziskas personas datu aizsardzības problemātiku un tendences šī normatīvā regulējuma pirmajos darbības gados, pievēršot uzmanību lielāko informācijas tehnoloģiju uzņēmumu līgumiem un veiktajiem personas datu aizsardzības pārkāpumiem, šo pārkāpumu iemesliem. Līdztekus tiek aplūkots privātās dzīves jēdziena tvērums un būtiskās nepilnības personas datu aizsardzības regulējumā. Darbā tiek pausta atziņa, ka nav iespējams pilnībā pasargāt savu privāto dzīvi un pilnvērtīgi integrēties mūsdienu sabiedrībā.

Atslēgas vārdi: personas datu aizsardzība, tiesības uz privāto dzīvi, privātums, Vispārīgā datu aizsardzības regula, mākslīgais intelekts, lielie dati.

ANOTATION

The right to privacy is one of the cornerstones of a democratic society, without it a democratic state governed by the rule of law and committed to human rights is inconceivable. The rapid development of the Internet and the small number of leading international information technology companies whose economic objectives are achieved through large scale processing of personal data pose a serious threat to right to privacy.

To solve this problem, the legislator in the European Union in 2018 started to apply a strict, international regulatory framework for the protection of personal data.

Paper examines the problems and tendencies of personal data protection in the first years of operation of this regulatory framework, paying attention to the customer agreements of the largest information technology companies and the violations of personal data protection, the reasons behind these violations as well as the scope of the concept of privacy and significant faults in the regulation of personal data protection are considered. The paper recognizes that it is impossible to fully protect your privacy and fully integrate into modern society.

Keywords: personal data protection, right to privacy, privacy, General Data Protection Regulation, artificial intelligence, big data.

SATURS

ANOTĀCIJA.....	2
ANOTATION.....	3
IEVADS.....	5
1. PERSONAS DATU AIZSARDZĪBA – IZPRATNE UN JĒDZIENI.....	7
1.1. Tiesības uz privāto dzīvi un privātuma jēdziens, tā nozīme sabiedrībai.....	7
1.2. Personas datu aizsardzības regulā lietotie jēdzieni	11
1.2.1. Personas dati un datu subjekts.....	11
1.2.2. Datu apstrāde.....	13
1.2.3. Datu pārzinis un datu apstrādātājs.....	14
1.2.4. Saņēmējs un trešā persona	15
1.2.5. Datu profilēšana	16
1.2.6. Datu subjekta piekrišana	17
1.3. Personas datu apstrādes tiesiskie pamati	18
2. GLOBĀLAIS TĪMEKLIS UN PERSONAS DATI GLOBĀLO KORPORĀIJU ROKĀS.....	22
2.1. Globālā tīmekļa specifika un personas dati	22
2.1.1. Mākslīgais intelekts un satura pielāgošana	25
2.1.2. Lielie dati	27
2.2. Globālo korporāciju noteikumos iekļautā datu iegūšana.....	30
3. PRAKSES NOZĪME, TENDENCES UN IETEKME PERSONAS DATU AIZSARDZĪBĀ GLOBĀLAJĀ TĪMEKLĪ.....	34
4. EKSPERIMENTS UN TĒMA DISKUSIJAI.....	41
KOPSAVILKUMS	43
LITERATŪRAS SARAKSTS	45
PIELIKUMS NR.1	53
PIELIKUMS NR.2	59
PIELIKUMS NR.3	60
PIELIKUMS NR.4	61
PIELIKUMS NR.5	62

IEVADS

Mūsdienu sabiedrība nav iedomājama bez informācijas un komunikācijas tehnoloģijām, par ko liecina arī Centrālās statistikas pārvaldes apkopotā informācija – aptuveni 90% no Latvijas iedzīvotājiem vismaz reizi nedēļā lieto internetu¹.

Strauji attīstoties interneta videi un nelielai grupai vadošu starptautisko informācijas tehnoloģiju uzņēmumu, kā galvenais to produkts un prece ir kļuvuši dati par potenciālo patērētāju, kas iekļauj sevī arī detalizētu un precīzi sistematizētu personīgu informāciju par ikkatru konkrētu personu, kura kaut reizi ir saskārusies ar interneta vidi. Šīs informācijas iegūšana, sistematizācija un izplatīšana nonāk kolīzijā ar personas tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību.

Privātās dzīves neaizskaramība ir viens no demokrātisku sabiedrību veidojošiem stūrkakmeņiem, bez kura nav iedomājama demokrātiska uz cilvēktiesībām vērsta tiesiska valsts. “Visiem cilvēkiem ir trīs dzīves: publiskā, privātā un slepenā,”² līdz ar ko, prettiesiski iejaucoties pēdējās divās tiek aizskarta ne vien persona, bet arī grauta demokrātiskā iekārta.

Lai aizsargātu personas tiesības uz privāto dzīvi, likumdevējs Eiropas Savienības teritorijā 2018.gadā sāka piemērot vienotu personas datu aizsardzības regulējumu, kas ir vienīgais šāda tipa starptautisks regulējums.

Darba mērķis ir analizēt tiesību uz privāto dzīvi aizsardzību informācijas un komunikācijas tehnoloģiju vidē, kā arī apskatīt personas datu aizsardzības normatīvo regulējumu un tā iedarbību attiecībā uz starptautisko lielo informācijas un komunikācijas tehnoloģiju uzņēmumiem. Tā kā normatīvais regulējums ir starptautisks un skar visu Eiropas Savienību, tiks analizēta jaunveidotā prakse un tās tendences.

Autora izvirzīto darba mērķu sasniegšanai tiek izvirzīti sekojoši uzdevumi:

- 1) noskaidrot tiesību uz privāto dzīvi un privātuma tvērumu un nozīmi;
- 2) analizēt personas datu iegūšanas un izmantošanas apjomus un tiesiskumu;
- 3) analizēt sankciju efektivitāti attiecībā uz lielajiem starptautiskajiem datu pārziņiem;
- 4) analizēt statistikas datus, identificējot problemātikas nozīmi skaitļos;
- 5) analizēt problemātiku esošajos normatīvajos regulējumos;
- 6) analizēt tiesu prakses un iestāžu lēmumu tendences, kā arī piemērošanas viendabīgumu;

---

¹ Iedzīvotāji, kuri lieto datoru/ internetu gada sākumā (procentos no iedzīvotāju kopskaita attiecīgajā grupā) - Griezumi, Lietošanas biežums, Laika periods un Rādītāji. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_IKT_DL_DLM/DLM010/table/tableViewLayout1/ [aplūkots 20.05.2022.]

² Citēts. Martín G. Gabriel García Márquez a life. London: Bloomsbury Publishing Plc, 2008. pp.234

- 7) sniegt priekšlikumus normatīvā regulējuma fundamentālo nepilnību novēršanai;
- 8) noskaidrot vai normatīvais regulējums ir pietiekams, lai nodrošinātu personas tiesību uz privāto dzīvi neaizskaramību.

Darbā autors pēta normatīvā regulējuma būtiskākos elementus, izmantojot gramatiskās interpretācijas metodi, salīdzina dažādu valstu iestāžu pieņemtus lēmumus, attiecībā uz personas datu aizsardzības pārkāpumiem, un noskaidro pieņemto lēmumu efektivitāti, analizē tehnoloģisko un sociālo problemātiku izmantojot domu eksperimentu, kā arī analizē lielāko starptautisko informācijas tehnoloģiju uzņēmumu pakalpojumu līgumos ietvertu datu iegūšanu, kas balstīta uz fiziskas personas piekrišanu un personas datu aizsardzības normatīvā regulējuma ievērošanu.

Pirmajā nodaļā tiek atklāta privātās dzīves un privātuma jēdzienu būtība, kā arī sniegts ieskats personas datu aizsardzības normatīvā regulējuma būtiskākajos terminos un analizētas tajos esošās nepilnības. Tiek aplūkoti arī personas datu apstrādes tiesiskie pamati un analizēti galvenie prettiesiskas personas datu apstrādes cēloņi.

Otrajā nodaļā tiek aplūkota informācijas un komunikācijas tehnoloģiju vides specifika, tai skaitā mākslīgā intelekta un lielo datu nozīme attiecībā uz personas datu apstrādi. Tiek analizēti lielāko informācijas tehnoloģiju uzņēmumu datu iegūšanas avoti un līgumos ietvertās personas datu apstrādes kategorijas, kuru iegūšanai persona dod savu piekrišanu lietojot šo uzņēmumu pakalpojumus.

Trešajā nodaļā tiek pievērsta uzmanība statistikas un tiesu prakses tendenču analīzei, tās nozīmei un nevienveidībai, kā arī šīs nevienveidības cēloņiem.

Ceturtajā nodaļā autors piedāvā veikt domu eksperimentu, ar mērķi noskaidrot cik ļoti persona ir atkarīga no lielāko informācijas tehnoloģiju uzņēmumu produktiem, līdz ar ko arī savu personas datu ievākšanas atļaušanu.

Darbā tiek izmantotas vairākas zinātniskās metodes: analīzes metode, lai noskaidrotu jēdzienu un terminu tvērumu, salīdzinošā metode, lai analizētu tiesu praksi, iestāžu pieņemtus lēmumus un normatīvos regulējumus dažādās Eiropas Savienības valstīs, empīriskā metode, lai skaidrotu problemātiku procesos, dedukcijas metode, lai noskaidrotu ietekmi uz privāto dzīvi, induktīvā metode, lai izdarītu secinājumus.

1. PERSONAS DATU AIZSARDZĪBA – IZPRATNE UN JĒDZIENI

Strauji pieaugot informācijas tehnoloģiju nozīmei un iedarbībai uz ikkatra indivīda dzīvi, iedarbojoties uz to apstrādājot personīgas dabas informāciju, pieaug arī nepieciešamība noteikt robežas, kurās tehnoloģijai ir pieļaujams darboties. Minēto robežu nospraušanas nepieciešamība izriet no personas tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, no kā, savukārt, izriet nepieciešamība aizsargāt personas informāciju par pašu personu, jeb personas datus. Viens no šo robežu noteikšanas un kontroles mehānismiem ir likums, kas regulē personas datu aizsardzību, un tas nav aplūkojams atrauti no tiesībām uz privāto dzīvi.

1.1. Tiesības uz privāto dzīvi un privātuma jēdziens, tā nozīme sabiedrībai

Tiesības uz privāto dzīvi ir viena no cilvēka svarīgākajām pamattiesībām, kas iekļauta ne vien Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā: “Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību”³, bet arī Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantā, proti: “Ikvienam ir tiesības uz privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību”⁴, kā arī ANO Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 12.pantā: “Nedrīkst patvaļīgi iejaukties neviena privātajā un ģimenes dzīvē(..)”⁵, citos starptautiskos cilvēka pamattiesību dokumentos un tiešā vai netiešā veidā vairumā valstu konstitūcijās.

Tā kā viens no svarīgākajiem demokrātiskas valsts elementiem ir personas bīvēību un attīstības iespēju nodrošināšana, kas balstīts uz pamattiesību aizsardzību⁶, tad autoraprāt, tiesības uz privāto dzīvi tieši izriet no demokrātiskas valsts jēdziena un ir neatņemama demokrātijas kā tādas sastāvdaļa – bez tiesībām uz privāto dzīvi nevar pastāvēt veselīga demokrātiska sabiedrība.

Privātās dzīves jēdziens, jeb, precīzāk, privātums (angļu. privacy), interpretēts kā tiesības palikt vienam, netraucētam, kā juridiska tiesība aizsākas ar Amerikas Savienoto Valstu Augstākās tiesas 1834.gada spriedumu lietā *Wheaton v. Peters*⁷. Vēlāk 1890.gadā ASV advokāti Samuels D. Varens un Luiss D. Brandejs (angļu. Samuel D. Warren and Louis D. Brandeis) savā esejā “Tiesības uz privātumu”⁸ attīstīja šī jēdziena koncepciju jau krietni tālāk

³ Latvijas Republikas Satversme. LV likums. Pieņemts 15.02.1922. [07.03.2022.].

⁴ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīta Romā 04.11.1950 [07.03.2022.].

⁵ ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieņemts 10.12.1948. [10.12.1948. red.].

⁶ Neimans J. Demokrātija. Jurista Vārds, 2022, nr.7, 14.-15.lpp.

⁷ U.S. Supreme Court. *Wheaton v. Peters*. 09.1834. 33 U.S. 591. Pieejams: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/33/591/> [aplūkots 07.03.2022.].

⁸ Sīkāk sk.: Warren D.S., Brandeis D.L. The right to privacy. *Harvard Law Review*, 1890, no.5 pp. 193-220

– novērtējot to kā aizsargājamu vērtību un liekot pamatu mūsdienu privātās dzīves jēdziena izpratnei.⁹

Autors nepiekrīt, uzskatam, ka privātums ir tiesība palikt vienam, šāds uzskats ir pārāk šaurs un neiekļauj tādus būtiskus aspektus, kā kontroli pār informāciju par sevi, informācijas precīzumu un informācijas par personas apkārtni, izvēles brīvību. Šāda šaura interpretācija būtiski samazina privātuma jēdziena tvērumu un ierobežo šī jēdziena pielietojumu tiesību piemērošanā. Līdz ar ko rodas jautājums, vai privātums un tiesības uz privāto dzīvi ir definētas un vai vispār ir precīzi aprakstāmas.

Dabisko tiesību teorijas piekritējs Džons Roulzs (John Rawls), analizējot cilvēktiesības no dabisko tiesību skolas skatpunkta, uzskatīja, ka: “sākotnējā stāvoklī indivīdi ir pilnīgi izolēti cits no cita, tāpēc neziņas plīvura aizsegā cilvēki ir vienlīdzīgi un brīvi”¹⁰. Šāda cilvēktiesību rašanās izpratne, autoram ir tikai daļēji pieņemama, bet ir vērts pievērst uzmanību “noslēpuma plīvuram” – tieši no privātās dzīves un privātuma skatpunkta. Jo tiesībās uz privāto dzīvi mūsdienu izpratnē iekļaujas privātuma jēdziens, kas pats par sevi arī nav precīzi definēts, bet, autoraprāt, šo jēdzienu, nebūt ne pretrunā ar Dž. Roulzu, pietiekami dziļi skaidro sociālās psiholoģijas nozares profesori Dalma Arnolds Teilors (Dalmás Arnold Taylor) un Irvins Altmans (Irwin Altman) savā teorijā, kurā personība tiek iedalīta sešos privātuma līmeņos pēc dziļuma, respektīvi: 1) biogrāfiskie dati, 2) mūzikas, apģērba un ēdiena gaume, 3) mērķi un tieksmes, 4) reliģiskā un politiskā pārliecība, 5) dziļi slēptas fantāzijas un bailes, 6) priekšstats par savu esību.¹¹

Autors ir pārliecināts, ka šāda privātuma koncepcija rada precīzāku priekšstatu par privātumu, kā arī par privāto dzīvi aizsargājamā indivīda kontekstā, jo īpaši saistībā ar personas attīstību un individualitāti. Tomēr šāds skaidrojums nevar tikt uzskatīts par definitīvu.

Juridiskajā literatūrā tiek nošķirtas divas galvenās pieejas privātās dzīves definēšanai, viena no kurām paredz uzskaitīt saturu un pamatelementus – visus privātās dzīves aspektus, savukārt otra pieeja paredz, ka persona pati nosaka privātās dzīves saturu.¹² Arī likumdevēji izvēlas otro pieeju, jo nedz Satversme, nedz starptautiskie tiesību akti nesniedz definitīvu skaidrojumu tiesībām uz privāto dzīvi, un pat necenšas to darīt, atstājot šo jēdzienu pietiekami plaši tulkojamu, kas ļauj to paplašināt ne vien judikatūrā un tiesību zinātņu doktrīnā, bet arī laikam ejot piemērot mainīgās modernās pasaules vajadzībām un pielāgot ikkatram konkrētam

⁹ Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa-Engere I., Latvijas Republikas Satversmes 96.panta komentārs, Grām. Latvijas Republikas Satversmes komentāri VIII nodala Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baložā zinātniskā redakcijā. Latvijas vēstnesis, 2011, 239.lpp

¹⁰ Cītēts. Garsvāne S., Kamenska A., Leimane I., Levits E., Mits M., Muižnieks N., Tāre I., Ziemele I., Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Rīga: Izglītības soļi, 2000, 9.lpp

¹¹ Griffin E., A First Look at Communication Theory. 8th Edition. New York: McGraw-Hill., 2011, pp.114-115

¹² Kāršenieks J., Datu aizsardzība un tiesības uz privātuma aizsardzību kriminālprocesā. Promocijas darba kopsavilkums., Daugavpils: Daugavpils universitātes Akadēmiskais apgāds “Saulē”, 2020, 15.lpp

gadījumam un situācijai. Tiesību aktos, lielākoties, atsevišķi tiek izdalītas un uzsvērtas specifiskas privātās dzīves īpaši aizsargājamās jomas, piemēram, korespondence, mājoklis, ģimene, gods un cieņa, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8.panta 1.punkts *expressis verbis* nosaka ikvienas personas datu aizsardzību.¹³ Tas tiek darīts, lai saprātīgam lasītājam no malas būtu vienkāršāk saprast konkrēti aizsargājamas jomas un nevajadzētu veikt privātās dzīves jēdziena interpretāciju biežāk sastopamajiem gadījumiem.

Tālredzīgs ir bijis Lietuvas Republikas likumdevējs, jo Lietuvas Republikas Konstitūcijā tiek atsevišķi aizsargāta ne vien privātā dzīve, bet bez tiesas lēmuma aizliedz arī ievākt jebkādu informāciju par privāto dzīvi, proti, 22.panta trešais teikums tieši nosaka: “Informācija par personas privāto dzīvi var tikt ievākta tikai ar pamatotu tiesas lēmumu un tikai saskaņā ar likumu”.¹⁴ Šāds formulējums aizsargā personas privātās dzīves plašāku aspektu klāstu, jo ne vien neļauj iejaukties tajā, bet pēc būtības nesankcionēti par to pat interesēties. Un tomēr, kā vairums citi konstitucionāla ranga akti, nedefinē privātās dzīves un privātuma jēdzienu.

Līdzīgi kā likumdevējs, autors neuzskata par nepieciešamu rast definīciju privātās dzīves un privātuma jēdzieniem, jo, mēģinot šos jēdzienus definēt, tiek nospraustas robežas, kas, sabiedrībai attīstoties, kļūs par juridiski nepārvaramu šķērslī, tādējādi, pēc būtības ierobežojot tālāku privātās dzīves un privātuma jēdzienu izmantošanu reālās dzīves nepieciešamībām. Arī Latvijas Republikas Satversmes tiesa un Eiropas Cilvēktiesību tiesa tikai skaidro privātās dzīves aizsargājamus aspektus, tai skaitā minot personas datus, bet necenšas to nedefinēt,¹⁵ proti, “ECT, interpretējot Konvencijas 8.pantu, atzinusi, ka jēdzienam “privātā dzīve” ir plaša nozīme un to nav iespējams definēt. Šis jēdziens ietver sevī ļoti daudzus personas fiziskās un sociālās identitātes aspektus. Informācija par personu neapšaubāmi ietilpst minētā jēdziena tvērumā.”¹⁶

Darba ietvarā autors vēlas izcelt dažus konkrētus privātās dzīves un privātuma aspektus, respektīvi: tiesības uz noslēpumu, kontroli pār informācijas atklāšanu, kontroli pār informācijas saturu, izvēles brīvību.

Bez privātās dzīves – noslēpuma – kuru indivīds nevēlas atklāt plašākai sabiedrībai, vai vēlas atklāt tikai konkrētam personu lokam, nav iedomājama cilvēka kā personības veidošanās un attīstīšanās. Autors uzskata, ka tieši noslēpums no apkārtējiem ļauj indivīdam attīstīties kā unikālai un neatkārtojamai personībai un ir kā priekšnoteikums veselīgas sabiedrības attīstībai.

¹³ Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Pieņemts 07.12.2000. [07.03.2022.]

¹⁴ Constitution of the Republic of Lithuania [Lietuvas Republikas Konstitūcija]. Pieņemts 25.10.1992. [25.04.2006. red.] Pieejams: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.21892> [aplūkots 11.04.2022.]

¹⁵ Satversmes tiesas 26.01.2005. sprieduma lietā Nr. 2004-17-01 10.p. Pieejams: https://www.satv.tiesas.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2004-17-01_Spriedums.pdf [aplūkots 11.04.2022.]

¹⁶ Cītēts. Satversmes tiesas 2011.gada 14.marta spriedums lietā Nr. 2010-51-01 13.p. Pieejams: https://www.satv.tiesas.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2010-51-01_Spriedums.pdf [aplūkots 11.05.2022.]

Iejaukšanās šajā noslēpumā, tā atklāšana publiskai pasaulei bez konkrētās personas vēlmes to darīt, autoraprāt, ir pielīdzināma psiholoģiskai vardarbībai, spīdzināšanai. Līdz ar ko tiesību sistēmām ir jāgarantē privātās dzīves neaizskaramība un neiejaukšanās personas privātumā, ko tās cenšas pasargāt, tai skaitā izmantojot ne vien pārnacionālas, bet arī lokālas tiesību normas. Pats privātās dzīves noslēpums un kontrole pār šo informāciju un tās saturu ir skatāma kopsakarībā ar personas izvēles brīvību: kad, cik daudz, kam un vai vispār atklāt šo informāciju.

Tam par apliecinājumu var minēt notikumus 1997.gada 30.augustā Parīzē, kad Velsas princese Diāna, aizsargājot savu privāto dzīvi, bija spiesta bēgt no dzeltenās preses fotogrāfiem un gāja bojā ceļu satiksmes negadījumā.¹⁷ Kā cēloņsakarību smagajām sekām – privātās dzīves aizsardzību, no preses apdraudējuma, atzīst arī Lielbritānijas Karaliskā tiesas veiktā izmeklēšana.¹⁸

Autors ir pārliecināts, ka, lai gan preses brīvība ir viena no konstitucionālajām tiesībām, kas nostiprināta paplašinot Satversmes 100.pantā minēto vārda brīvību un cenzūras aizliegumu, neviena persona savas brīvības īstenošanai nav tiesīga nodarīt citai personai kaitējumu, kas prevalē pār attiecīgās brīvības neīstenošanas sekām.

Turklāt, zinot indivīda “noslēpumu” pastāv psihosociāli mehānismi¹⁹, kā ietekmēt un vadīt attiecīgās personas attīstību, rīcību, uzskatus – dzīvi, līdz ar ko informācija par personu, jo īpaši par personas privāto dzīvi, ir tiešs veids kā prettiesiski ierobežot izvēles brīvību, kas ir būtisks brīvības ierobežojums un drošības apdraudējums, līdz ar ko aizskar virkni citu cilvēktiesību. Attiecīgi var uzskatīt, ka sabiedrības drošība un privātā dzīve mūsdienu sabiedrībā ir saistītas vairāk kā jebkad, jo īpaši palielinoties masu mediju un nekontrolētas internet vides iedarbībai uz ikkatru personas dzīves jomu.

Autors secina, ka bez privātuma un tiesībām uz privāto dzīvi (tiesībām uz privātumu), nevar pastāvēt cilvēktiesības mūsdienu izpratnē, jo privātums un privātā dzīve ietver sevī virkni normatīvajos tiesību aktos izdalīto un kodificēto cilvēka pamattiesību, piemēram, tiesības uz mājokļa un korespondences neaizskaramību, aizliegums spīdzināt (tai skaitā pazemot, un psiholoģiski spīdzināt), domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību, tiesības uz vārda brīvību (kā tiesības izpausties atbilstoši savām domām un uzskatiem). No iepriekš minētā izriet arī griba, kā privātās dzīves izpausme, līdz ar ko arī civiltiesiskās attiecības bez tiesībām uz privāto dzīvi nav iedomājamas – nav iespējams noslēgt civiltiesisku līgumu starp divām

---

¹⁷ Cohen-Almagor R. A., Privacy – Two Episodes: Princess Diana’s Death and Les Editions Vice-Versa Inc. v Aubry. International Journal of Communications Law and Policy, Issue 7, 2002/2003, pp. 12.-16.

¹⁸ An inquisition taken for our Sovereign Lady the Queen. Royal Courts of Justice, 2008, Pieejams: https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20090607230257mp_/http://www.scottbaker-inquests.gov.uk/evidence/docs/inquisition_diana.pdf [aplūkots: 04.04.2022.]

¹⁹ Sīkāk sk. Kovalevska A. V. Neuro-Linguistic Programming: Basic Influential Techniques. Colloquium-Journal. 2021. No. 3(90), Pieejams: <https://doi.org/10.24412/2520-6990-2021-390-49-51> [aplūkots 27.03.2022.]

personām bez personīgas gribas un brīvības rīkoties atbilstoši savām vēlmēm, piemēram, iegūt īpašumā kādu lietu, noteikt šai lietai vērtību. Savukārt tiesības uz privāto dzīvi un privātums ir civilizētas sabiedrības pamatā un ir aizsargājams ne mazāk kā citas tiesības, jo var kļūt ne vien par tiesisku un psiholoģisku, bet arī par fizisku apdraudējumu un nest sev līdzī katastrofālas sekas indivīdam.

1.2. Personas datu aizsardzības regulā lietotie jēdzieni

Ņemot vērā privātuma dziļi individuālo dabu ir jābūt iespējai personai pašai kontrolēt robežu starp privāto dzīvi un publisko, kā arī regulējumam, kas ļautu šo kontroli realizēt. Lai gan šāda kontrole bija iekļauta Fizisko personu datu aizsardzības likumā²⁰, tai trūka pietiekamas pārnacionālās iedarbības. Pārnacionālā iedarbība tika ietverta Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) un, darba rakstīšanas laikā, regula ir visaptverošākais personas datu aizsardzības normatīvais regulējums.

Apskatot personas datu aizsardzību Vispārīgās datu aizsardzības regulas kontekstā, ir jāņem vērā un jāizprot definīcijas, kas noteiktas Vispārīgās datu aizsardzības regulas 4.pantā²¹, jo īpaši tās, kas definē personas datus, to apstrādi, profilēšanu un personas, kuras šo apstrādi veic, kā arī saņem datus, tādas kā: pārzinis, apstrādātājs, saņēmējs, trešā persona. Taču likumdevējs regulā ir izvēlējis neveiklus terminus, sarežģījot regulas uztveri. Tāpat dažas no šīm definīcijām ir jāpapildina, jo neskatoties, uz regulā sniegtajām precīzajām terminu definīcijām, tās slēpj ne uzreiz uztveramas nianšes.

1.2.1. Personas dati un datu subjekts

Vispārējās datu aizsardzības regulas 4.panta 1.punkts nosaka: “**personas dati**” ir jebkura informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu (“datu subjekts”); identificējama fiziska persona ir tāda, kuru var tieši vai netieši identificēt, jo īpaši atsaucoties uz identifikatoru, piemēram, minētās personas vārdu, uzvārdu, identifikācijas numuru, atrašanās vietas datiem, tiešsaistes identifikatoru vai vienu vai vairākiem minētajai fiziskajai personai raksturīgiem fiziskās, fizioloģiskās, ģenētiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoriem.”

²⁰ Fizisko personu datu aizsardzības likums. LV Likums. Pieņemts 23.03.2000. Zaudējis spēku 05.07.2018. [07.03.2014. red.]

²¹ Eiropas parlamenta un padomes regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). Pieņemts 27.04.2016. [27.03.2022.]

Pirmām kārtām jānorāda, ka Vispārējās datu aizsardzības regulas 4.panta 1.punkts sniedz definīciju arī terminam “datu subjekts”, proti – identificēta vai identificējama fiziska persona, tātad, ikkatra fiziska persona, kuru ir iespējams identificēt, vai tā jau ir identificēta. Jāpiebilst, ka termins fiziska persona literatūrā ir skaidrots dažādi, piemēram gramatiskās valodas skaidrojums frāzei fiziska persona: “Cilvēks kā tiesību subjekts (kā tiesiskās attiecības dalībnieks, kam pieder tiesībspēja un rīcībspēja)”²² ir neatbilstošs regulas izpratnei, jo šajā skaidrojumā ir minēta rīcībspēja, kas saskaņā ar 1937.gada Civillikuma 1408.pantu trūkst, piemēram, nepilngadīgajiem²³, pats Civillikums nepiedāvā fiziskas personas definīciju. Arī Terminu skaidrojošā vārdnīca civiltiesībās, piedāvā neprecīzu šī termina skaidrojumu, proti: “cilvēks kā tiesību un pienākumu subjekts un īstenotājs(..)”²⁴ – autors tikai daļēji piekrīt, ka fiziska persona vienmēr ir tiesību un pienākumu īstenotājs, jo persona savas garantētās tiesības un uzliktos pienākumus var izvēlēties neīstenot.

Autors uzskata, ka daudz veiksmīgāks un precīzāks termina skaidrojums ir meklējams regulas tekstā angļu valodā, kur fiziskas personas apzīmēšanai tiek izmantots termins “natural person”, kas juridiskajā valodā definējams kā “Dzīvs cilvēks. Tiesību sistēma var piešķirt tiesības un pienākumus fiziskām personām bez viņu skaidras piekrišanas.”²⁵, jo šāda definīcija ļauj par fizisku personu uzskatīt ikkatru dzīvu cilvēku neatkarīgi no tā vai tam ir, vai nav rīcībspēja un vai šī persona īsteno savs tiesības un pienākumus. Angļu juridiskā termina skaidrojums ir daudz vieglāk uztverams. Šāds skaidrojums arī uzskatāmi norāda uz to, ka mirusi persona nevar tikt uzskatīta par fizisku personu, turklāt saskan ar tiesībspējas dzīves ciklu, proti, no dzimšanas, līdz nāvei. Arī regulas 27.apsvērumā *expressis verbis* ir noteikts, ka “regulu nepiemēro mirušu personu personas datiem”. Ņemot vērā regulas pārnacionālo dabu, arī tās interpretācijā būtu jālieto pārnacionāls jēdzinu skaidrojums, to izpratne.

Otrkārt, personas dati – jebkura informācija, kas attiecas uz identificējamu vai jau identificētu personu – kas nozīmē, ka vai nu persona, uz kuru attiecas informācija, ir zināma, vai persona, uz kuru attiecas informācija, ir noskaidrojama, attiecīgi izmantojot šo informāciju, tai skaitā paplašinot šo informāciju ar citu, kas jau ir zināma. Respektīvi, informācija: “Jānis Bērziņš” nav personas dati, jo Latvijā vien reģistrētas 47337 personas ar šādu vārdu²⁶, un uzvārds ir viens no populārākajiem Latvijā, bet “Jānis Bērziņš dzīvojošs Vatikānā”, pieņemot,

²² Latviešu literārās valodas vārdnīca. Pieejams: <https://tezaurs.lv/mwe:89432> [aplūkots 28.03.2022.]

²³ Civillikums. LV likums. Pieņemts 28.01.1937. [27.03.2022.]

²⁴ Joksts O., Girgensone B., Mihailovs I. J., Terminu skaidrojošā vārdnīca civiltiesībās (lietu tiesības), Rīga: Izdevniecība Drukātava, 2016, 61.lpp

²⁵ Cornell Law School Legal Information Institute free legal dictionary “Wex”, Pieejams: https://www.law.cornell.edu/wex/natural_person [aplūkots 28.03.2022.]

²⁶ Personvārdu datu bāze. Pieejams: <https://personvardi.pmlp.gov.lv/index.php?name=jānis> [aplūkots 21.04.2022.]

ka Vatikānā ir tikai viena persona ar šādu vārdu un uzvārdu, jau ir personas dati, jo šie dati norāda uz konkrētu identificējamu personu.

Autors uzskata, līdzās personas datu jēdzinam ir jāaplūko arī terminu “informācija”, kuš, lai gan precīzi definēts Informācijas atklātības likuma 1.panta 1.punktā: “informācija — ziņa vai ziņu kopums jebkurā tehniski iespējamā fiksēšanas, uzglabāšanas vai nodošanas veidā”²⁷, tieši neatklāj tās būtisku aspektu, proti, jebkāda informācija attiecas gan uz objektīvu, gan subjektīvu informāciju – arī subjektīvs citas personas viedoklis par personu ir informācija. Šis aspekts ir ļoti svarīgs regulas izpratnei.

1.2.2. Datu apstrāde

Regulas 4.panta 2.punkts: datu “**apstrāde**” ir jebkura ar personas datiem vai personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums, ko veic ar vai bez automatizētiem līdzekļiem, piemēram, vākšana, reģistrācija, organizēšana, strukturēšana, glabāšana, pielāgošana vai pārveidošana, atgūšana, aplūkošana, izmantošana, izpaušana, nosūtīt, izplatīt vai citādi darīt tos pieejamus, saskaņošana vai kombinēšana, ierobežošana, dzēšana vai iznīcināšana”. Definīcija ir precīza, bet jāņem vērā, ka datu apstrāde regulā ir uztverama plaši, respektīvi, jebkura un ikkatra darbība ar personas datiem ir datu apstrāde, neatkarīgi no tā, vai dati reāli tiek apstrādāti vai nē. Piemēram, datu glabāšana un dzēšana regulas izpratnē arī ir uzskatāma par datu apstrādi, kaut gan informācijas tehnoloģiju jomā datu apstrāde (angļu: data processing) tiek definēta kā “Darbību veikšana ar datiem, jo īpaši ar datoru, lai izgūtu, pārveidotu vai klasificētu informāciju.”²⁸

Viena un tā paša termina dažāda mēroga uztvere starp regulējumu un informācijas tehnoloģiju sfēru rada sarežģījumus izprast datu apstrādes jēdziena tvērumu. Līdz ar ko tas tiek tulkots šauri, atbilstoši sfēras specifikai, un noved pie pārkāpuma izdarīšanas dažādas terminoloģijas nesakritības dēļ. To var secināt arī no Datu valsts inspekcijas izskatītajām lietām, kurās neatbilstības ir veikuši tiekši informācijas tehnoloģiju uzņēmumi izstrādājot tīmekļa vietnes.²⁹

Autors arī atzīmē, ka regulas 4. apsvērumā ir minēts, ka personas datu apstrāde būtu jāveido tā, lai tā kalpotu cilvēkam, kas nav gluži precīzi, jo uztverams ar divējādu nozīmi, gan kā cilvēks – konkrēta persona, gan kā cilvēce. Ja aplūko šo apsvērumu angļu valodā, tad var

²⁷ Informācijas atklātības likums. LV likums. Pieņemts 29.10.1998. [06.10.2015. red.]

²⁸ Citēts.Lexico. Meaning of data processing in English. Pieejams: https://www.lexico.com/definition/data_processing [aplūkots 12.05.2022.]

²⁹ Datu valsts inspekcijas 18.02.2020. lēmums. 1.13.1.p. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/275/download> [aplūkots 18.04.2022.]

secināt, ka personas datu apstrāde jāveido tā, lai tā kalpotu cilvēcei (angļu: mankind)³⁰. Līdz ar ko latviešu valodā lietotais termins ir radījis neprecizitāti, kas var tikt interpretēta arī daudz šaurākā, proti, personas kontekstā, kas var radīt iespēju neatbilstošai interpretācijai Latvijas Republikas tiesā, jo īpaši gadījumos, kad datu pārzinis prettiesisku datu apstrādi mēģina spekulatīvi attaisnot. Tiesa gan, ņemot vērā faktu, ka regula ir salīdzinoši jauna, judikatūra šajā jautājumā vēl nav pilnvērtīgi izveidojusies.

1.2.3. Datu pārzinis un datu apstrādātājs

Regulas 4.panta 7.punkts: datu “**pārzinis**” ir fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kas viena pati vai kopīgi ar citām nosaka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus; ja šādas apstrādes nolūkus un līdzekļus nosaka ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, pārzini vai tā iecelšanas konkrētos kritērijus var paredzēt Savienības vai dalībvalsts tiesību aktos.”

Autors uzskata, ka termins “pārzinis” ir neveiksmīga termina izvēle, jo neatbilst regulas pārziņa kontekstam. Regulas tvērumā pārziņa būtība ir noteikt, kādas darbības un kādā nolūkā tiek veiktas ar personas datiem, un par šīm darbībām uzņemties atbildību, bet latviešu valodā izmantotā termina gramatiskais skaidrojums: pārzinis – “Darbinieks, kas uzrauga, vada (iestādi, ražošanas iecirkni, darbu u. tml.)”³¹ neatbilst regulas pārziņa kontekstam. Precīzāk šī termina jēga atklājas regulas angļu valodā lietotajā terminā, proti, “controller”, kontrolētājs – persona, kura kaut ko kontrolē, vai kāds, kurš ir atbildīgs par attiecīgās organizācijas darbībām³². Angļu valodā lietotais termins jau savā būtībā precīzi definē pārziņa galvenās funkcijas un atbildību, kā arī saprātīgam lasītājam no malas ir uzreiz viegli saprotams. Kaut gan Valsts valodas centrs pielīdzina angļu un latviešu terminus³³, autors nepiekrīt šādam pielīdzinājumam, jo tas nav precīzs.

Regulas 4.panta 8.punkts: “**apstrādātājs**” ir fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kura pārziņa vārdā apstrādā personas datus.” Kaut gan šajā pantā nav skaidri manāma neprecizitāte terminu lietošanā un tas ir viegli saprotams, autors uzskata, ka juridiski korekti būtu mainīt vārdu salikumu “pārziņa vārdā” uz “pārziņa uzdevumā”. Tādas izmaiņas uzreiz norāda, ka apstrādātājs rīkojas pārziņa tiešā uzdevumā,

³⁰ Letonika. Angļu – latviešu vārdnīca. Pieejams:

<https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?q=mankind&s=0&g=2&r=10331062> [aplūkots 28.03.2022]

³¹ Latviešu literārās valodas vārdnīca. Pieejams: <https://tezaurs.lv/parzinis> [aplūkots 28.03.2022.]

³² Cambridge dictionary. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/controller> [aplūkots 28.03.2022]

³³ LR Valsts valodas centra datubāze – termini.gov.lv, Pieejams: <https://termini.gov.lv/atrast/parzinis> [aplūkots 20.04.2022.]

respektīvi, veic savas darbības precīzi saskaņā ar pārziņa doto uzdevumu, no kā izriet, ka pārzinis kontrolē datu apstrādi, nosakot apstrādātāja veicamās darbības.

Autora uzskats pamatojams ar to, ka rīkoties kāda vārdā iever sevī arī Civillikuma 2325.pantā aprakstīto neuzdoto lietvedību, proti, “neaicinātam uzņemties vest citas personas lietas saskaņā ar viņas patiesām interesēm”, kas būtībā ir neatbilstoši regulas noteikumiem, jo tieši pārzini raksturo kontrole pār datu apstrādi tās veidu un nolūku, un atbildība par ar datiem veiktajām darbībām, tai skaitā par uzdevumu, jeb pilnvarojuma apjomu datu apstrādātājam. Darbojoties neuzdotas lietvedības situācijā, apstrādātāja darbības ir *ultra vires*, un apstrādātājs pats atbilst pārziņa definīcijai, proti, nosaka, kontrolē datu apstrādes nolūku un veidu, tādējādi kļūstot par pārzini attiecībā uz šīm darbībām un uzņemas pilnu pārziņa atbildību.

1.2.4. Saņēmējs un trešā persona

Regulas 4.panta 9.punkts skaidri un nepārprotami definē saņēmēju – “**saņēmējs**” ir fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kurai izpauž personas datus – neatkarīgi no tā, vai tā ir trešā persona vai nav. Tomēr publiskas iestādes, kas var saņemt personas datus saistībā ar konkrētu izmeklēšanu saskaņā ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, netiek uzskatītas par saņēmējiem; minēto datu apstrāde, ko veic minētās publiskās iestādes, atbilst piemērojamiem datu aizsardzības noteikumiem saskaņā ar apstrādes nolūkiem.” Jāpiebilst, ka personas datu saņēmējs fiziska persona regulas kontekstā līdzīgi kā datu subjekta gadījumā ir sašaurināts attiecībā pret angļu valodas tulkojumu³⁴, bet atšķirībā no datu subjekta definīcijas nerada nopietnas juridiskas sekas.

Autors precizē, ka regulas 4.panta 9.punkts ir jāsaprot tādejādi, ka jebkura persona, kam izpausti dati, ir datu saņēmējs, izņemot kompetentā iestāde konkrētas izmeklēšanas gadījumā, piemēram, konkrētas izmeklēšanas robežās prokuratūra vai policija netiek uzskatīta par datu saņēmēju, bet bez šīs izmeklēšanas fakta, vai ārpus tā robežām – ir datu saņēmējs.

Regulas 4.panta 10.punkts: “**trešā persona**” ir fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai struktūra, kura nav datu subjekts, pārzinis, apstrādātājs un personas, kuras pārziņa vai apstrādātāja tiešā pakļautībā ir pilnvarotas apstrādāt personas datus”. Trešās personas institūts regulā ieviests ar mērķi ļaut datu pārzinim apstrādāt personas datus trešās personas legītimiem mērķiem, tai skaitā nodot trešajai personai, bet tam ir nosacījums, kas aprakstīts regulas 47.apsvērumā – datu subjekta intereses vai pamattiesības un pamatbrīvības nav prevalējošas. Trešās personas legītimās intereses varbūt saistītas, piemēram, ar personas datu pieprasījumu datu pārzinim, lai aizstāvētu likumīgās intereses vērsties tiesā pret datu

---

³⁴ Autora darba 10.lpp

subjektu, kurš nodarījis trešajai personai kaitējumu. Šāds pielietojums uzskatāmi pausts Eiropas Savienības tiesas 2017.gada 4.maija prejudiciālā nolēmumā lietā Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvalde v Rīgas pašvaldības SIA “Rīgas satiksme” ar piebildi, ka šāda tipa informācija izpaušana ir pamatojama ar konkrētās valsts tiesībām,³⁵ kas būtībā nozīmē, ka likumīgais pamats ir atstāts katras atsevišķas valsts rokās.

Autoraprāt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šo institūtu skaidro pietiekami nepārprotami: “Fizisko personu datu apstrāde, tostarp arī izsniegšana trešajām personām, ir pieļaujama, ja ir konstatējama trešās personas, kura prasa datu atklāšanu, likumisku interešu esība un objektīva vajadzība šo likumisko interešu nodrošināšanai apstrādāt personas datus, kā arī, ja ir konstatējams, ka datu subjekta interese uz datu aizsardzību neprevalē pār tām interesēm, kuru nodrošināšanai trešā persona prasa datu atklāšanu.”³⁶

1.2.5. Datu profilēšana

Kaut gan datu profilēšanu var arī nesaistīt tikai ar personas datiem, tomēr tā ir visplašākā darbība personas datu apstrādē, kas visvairāk skar personas privāto dzīvi. Tā ir definēta regulas 4.panta 4.punktā: “**“profilēšana”** ir jebkura veida automatizēta personas datu apstrāde, kas izpaužas kā personas datu izmantošana nolūkā izvērtēt konkrētus ar fizisku personu saistītus personiskus aspektus, jo īpaši analizēt vai prognozēt aspektus saistībā ar minētās fiziskās personas sniegumu darbā, ekonomisko situāciju, veselību, personīgām vēlmēm, interesēm, uzticamību, uzvedību, atrašanās vietu vai pārvietošanos”. Šī ir viena no būtiskākajām regulas definīcijām, jo tieši datu automātiska apstrāde un analīze ir regulas pastāvēšanas pirmo gadu visstrīdīgākais personas datu aizsardzības temats, taču arī tajā likumdevējs tulkojot ir pieļāvis būtisku neprecizitāti. Frāze “personīgās vēlmes” tikai daļēji atspoguļo regulā pausto domu. Angļu valodā tiek lietota frāze “personal preferences” – individuālā gaume, attiecībā uz darbu un patēriņu.³⁷ tieši ar gramatisko jēgu “to give preference to”³⁸ – dot priekšroku kaut kam.³⁹ Tātad šajā gadījumā regula paredz personīgās izvēles priekšroku, kas ir ļoti būtiski, jo īpaši

---

³⁵ EST 04.05.2017. prejudiciāls nolēmums lietā Nr. C-13/16 Pieejams: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=187183&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4027267> [aplūkots 18.04.2022.]

³⁶ Citēts. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 31.10.2018. spriedums lietā Nr.SKA-20/2018 Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/5626> [aplūkots 27.03.2022.]

³⁷ Oxford Reference. Pieejams: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100319254> [aplūkots 28.03.2022.]

³⁸ Oxford Reference. Pieejams: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100319254> [aplūkots 28.03.2022.]

³⁹ Letonika. Angļu – latviešu vārdnīca. Pieejams: <https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?r=10331062&q=preferences&cid=319466&g=2> [aplūkots 28.03.2022.]

mūsdienu ciparu vidē, kur lielapjoma personas datu apstrāde notiek galvenokārt saistībā ar mārketinga aktivitātēm un precīzas personas izvēles noteikšanu, kā arī šīs izvēles manipulācijām. Kā sekas šādām manipulācijām nepārprotami noved pie pamattiesību aizskāruma.

1.2.6. Datu subjekta piekrišana

Kā viens no biežāk izmantojamajiem leģitimizācijas veidiem attiecībā uz personas datu apstrādi, turklāt, visbiežāk arī pārprastais ir definēts regulas 4.panta 11.punktā: “**datu subjekta “piekrišana”** ir jebkura brīvi sniegta, konkrēta, apzināta un viennozīmīga norāde uz datu subjekta vēlmēm, ar kuru viņš paziņojuma vai skaidri apstiprinošas darbības veidā sniedz piekrišanu savu personas datu apstrādei”. Būtiski ir divi datu subjekta piekrišanas aspekti, proti: datu subjekta konkrēta, apzināta vēlme, un, skaidri apstiprinoša darbība. Turklāt, būtiski ir norādīt, ka pastāv arī iespēja piekrišanu atsaukt.

Konkrēti apzināta vēlme ir pielīdzināma gribas izteikumam. Līdzīgi kā Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 2.punkts⁴⁰, arī regulā piekrišanas tiesisko spēku Latvijā nosaka Civillikuma Saistību tiesību daļa.⁴¹ Bet atšķirībā no Civillikuma 1428.pantā noteiktās gribas izteikšanas formas, regulas 32.apsvēruma *expressis verbis* norāda, ka “klusēšana, iepriekš atzīmēti laukumi vai atturēšanās no darbības nebūtu jāuzskata par piekrišanu”, kas krietni sašaurina konkludento darbību pieļaujamību piekrišanas došanai. Turklāt regulas 38.apsvērumā skaidrots, ka nepilngadīgas personas noteiktos apstākļos var patstāvīgi dot piekrišanu neatkarīgi no to vecuma, lai gan Civillikums tādu iespēju neparedz.

Regula pieprasa gribas esamību un aktīvu darbību, kas sniedz šīs gribas nepārprotamu apliecinājumu, pēc būtības radot saistību. Lai rastos saistība, jābūt arī konkrētam saistību objektam, proti, no regulas viedokļa – piekrišanai nodot savus personas datus pārziņa apstrādei konkrētiem, skaidri definētiem nolūkiem. Tas minēts arī regulas 42.apsvērumā, proti, “Lai piekrišana būtu apzināta, datu subjektam vajadzētu būt informētam vismaz par pārziņa identitāti un paredzētās personas datu apstrādes nolūkiem.” Turklāt regulas 43.apsvērumā ir minēts, ka “uzskata, ka piekrišana nav sniegta brīvi, ja tā neparedz atsevišķu piekrišanu dažādām personas datu apstrādes darbībām”. Šis apsvēruma ne vien izskaidro, bet arī imperatīvi uzliek par pienākumu personai skaidrot apstrādes darbības.

Piekrišanai ir vēl viena būtiska īpašība, kas pašā definīcijā nav minēta, proti, iespēja šo piekrišanu atsaukt *ex nunc* bez nelabvēlīgām sekām. Šāda atsaukšanas iespēja izriet ne vien no

---

⁴⁰ Fizisko personu datu aizsardzības likums. LV Likums. Pieņemts 23.03.2000. Zaudējis spēku 05.07.2018. [07.03.2014. red.]

⁴¹ Ruķers M. Fizisko personu datu aizsardzības likuma komentāri. Rīga: E-sabiedrības risinājumi, 2008, 16.lpp

regulas 42.apsvēruma pēdējā teikuma, bet *expressis verbis* norādīta arī regulas 7.panta 3.punktā. Turklāt šāda iespēja ir loģisks secinājums aplūkojot datu subjekta piekrišanu no civiltiesiska līguma puses, līguma darbību var pārtraukt. Līdz ar ko jāvar arī atsaukt piekrišanu, bet tam nevar būt atpakaļejoša spēka.

Autors secina ka datu subjekta piekrišana balstās uz pieciem pīlāriem: 1) skaidri saprotama aktīva rīcība piekrišanas došanai, 2) pārziņa identitātes zināšana, 3) skaidra un vienkārši saprotama informācija par datu apstrādes nolūku, 4) skaidra sapratne par datu apstrādes metodēm, 5) tiesības piekrišanu nedot vai atsaukt bez negatīvu seku iestāšanās.

Lai gan Vispārējās datu aizsardzības regulas interpretācijas viens no stūrakmeņiem ir tajā definētie jēdzieni un izpratne par tiem, likumdevējs, tulkojot regulu latviešu valodā ir izmantojis terminus, kas neatbilst attiecīgās regulas precīzam kontekstam, līdz ar ko, saprātīgam lasītājam no malas, regulas 4.pantā iekļauto definīciju uztvere ir apgrūtināta, kas padara tālāko regulas piemērošanu ievērojami sarežģītāku.

Interpretējot regulas 4.pantā iekļautās definīcijas, ir jāpatur prātā civiltiesiskais skatpunkts, jo, tā kā regula ir tieši piemērojama, bet darbojas konkrētas dalībvalsts teritorijā harmonijā ar konstitucionālajām un lokālajām tiesībām, tad atbilstoši valstu lokālajām tiesībām ir interpretējamas arī regulas definīcijas un pati regula. Kā piemēru autors norāda Skotijas tiesību regulējumu, kurā personai, kas sasniegusi 16 gadu vecumu, ir pilna rīcībspēja,⁴² kas krasi atšķiras no Latvijas Republikas Civillikumā noteitā nepilngadīgo rīcībspējas ierobežojuma. Protams, Skotija vairs nav Eiropas Savienības sastāvā, bet līdz 2020.gada 1.februārim bija vienīgā valsts ES, kurā rīcībspēja personai iestājas, sasniedzot 16 gadu vecumu, un šajā vecumā persona pēc būtības tiek uzskatīta par pilngadīgu. Autors secina, ka, piemērojot datu aizsardzības regulu, ir svarīgs ne vien pats regulā ietvertais regulējums, bet arī konkrētās dalībvalsts un kopienas paražas un vērtības.

1.3. Personas datu apstrādes tiesiskie pamati

Tiesiska fiziskas personas datu apstrāde ir iespējama tikai saskaņā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6.panta 1.punktu, kurā *expressis verbis* ir uzskaitīti tās pamatojumi. Tie ir: datu subjekta piekrišana, līgumsaistību izpilde, likumā noteikto pienākumu izpilde, rīcība ārkārtas situācijās, deleģēto publiskās varas pienākumu izpilde un leģitīmā, jeb tiesiskā interese. Citi tiesiski personas datu apstrādes pamati netiek atzīti, līdz ar ko ir aizliegti. Darba ietvarā autors neapskatīs likumā noteikto pienākumu izpildi, rīcību ārkārtas situācijās, deleģēto publiskās varas pienākumu izpildi un prevalējošu tiesisko interešu realizāciju, jo darba saturs ir

---

⁴²Age of Legal Capacity (Scotland) Act 1991 [Likums par rīcībspējas vecumu (Skotija)], Pieejams: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/50/section/1> [aplūkots 19.04.2022.]

saistīts ar pārkāpumiem datu apstrādes jomā tieši pārnacionālu privāto tiesību juridisko personu saimnieciskās darbības rezultātā, līdz ar ko uzsvāru liekot uz datu subjekta piekrišanu un līgumsaistību izpildi.

Kā jau apskatīts iepriekš, datu subjekta piekrišana balstās uz 5 fundamentāliem pīlāriem: skaidri saprotamu aktīvu rīcību piekrišanas došanu, pārziņa identitātes zināšanu, skaidru un vienkārši saprotamu informāciju par datu apstrādes nolūku, skaidru sapratni par datu apstrādes metodēm, un tiesībām nedot vai atsaukt piekrišanu *ex nunc* bez negatīvu seku iestāšanās.⁴³ Gadījumos, kad personas datu apstrāde pamatojas uz piekrišanu, saskaņā ar regulas 7.panta 1.punktu, pierādīšanas fakts, ka datu subjekts ir devis nepārprotamu piekrišanu, ir pārziņa pienākums, līdz ar ko pārzinim ir pienākums nodrošināt iespēju uzskatāmi parādīt, ka datu subjekts šādu piekrišanu ir devis un kādiem tieši nolūkiem apstrādāt personas datus ir dota šī piekrišana. Arī informācijai par datu apstrādes nolūkiem ir jābūt datu subjektam pieejamai.

Tas parādās arī pieņemtajos lēmumos par personas datu pārkāpumiem, piemēram, pēc Spānijas karalistes pilsoņa iesnieguma 2018.gadā tika uzsākta lietvedība un 2019.gada 8.novembrī Datu valsts inspekcija piemēroja kādam Latvijā reģistrētam uzņēmumam 150000 euro lielu naudas sodu. Šis lēmums tika nesekmīgi apstrīdēts⁴⁴. Lēmumu Datu valsts inspekcija pamatoja tostarp, ar faktu, ka komersanta tīmekļa vietnē bija iespēja sniegt datu subjekta piekrišanu datu apstrādei, bet nebija skaidri aprakstīti personas datu apstrādes mērķi⁴⁵.

Autoraprāt, uzņēmums varēja izvairīties no datu aizsardzības regulas pārkāpuma, ja pieeja regulas noteikumu ievērošanai nebūtu bijusi formāla, kas izpaudusies, kā vispārējas un neskaidras norādes uz regulas izpildi uzņēmuma e-komercijas tīmekļa vietnē, kā arī nepietiekamas informācijas par komunikāciju personas datu aizsardzības jautājumos.

Attiecīgā datu iegūšana būtu pamatojama ar līgumisko attiecību nodrošināšanu atbilstoši regulas 6.panta 1.daļas b) apakšpunktam, jo veicot pirkumu tika ievākti šādi personas dati: vārds, uzvārds, tālruņa numurs,⁴⁶ kas pēc būtības ir nepieciešams, lai nodrošinātu iegādātās preces piegādi un neveiksmīgas piegādes gadījumā sazinātos ar pircēju. Tā kā pirkums savā būtībā ir civiltiesisks līgums, tad, ja šī datu ievākšana būtu aprakstīta pietiekamā apmērā, attiecīgā pārkāpuma nebūtu bijis.

---

⁴³ Autora Darba 15.-16.lpp

⁴⁴ Datu valsts inspekcijas 18.02.2020. lēmums. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/275/download> [aplūkots 18.04.2022.]

⁴⁵ Datu valsts inspekcija piemēro naudas sodu 150 000 euro apmērā komersantam par prettiesiskām darbībām ar fiziskas personas datiem. Pieejams: https://www.dvi.gov.lv/lv/datu-valsts-inspekcija-piemero-naudas-sodu-150-000-euro-apmera-komersantam-par-prettiesiskam-darbibam-ar-fiziskas-personas-datiem?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F [aplūkots 18.04.2022.]

⁴⁶ Datu valsts inspekcijas 18.02.2020. lēmums. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/275/download> [aplūkots 18.04.2022.]

Pavisam cita situācija ir novērojama ar datu apstrādes gigantu – Google. Francijas datu aizsardzības iestāde (Comission Nationale de l’informatique et des Libertes – CNIL) 2020.gadā piemēroja kopējo naudas sodu 100 miljonu euro apmērā uzņēmumiem Google LLC un Google Ireland Ltd. par datu aizsardzības noteikumu pārkāpumiem, tai skaitā par datu subjekta neinformēšanu par personas datu ievākšanu un apstrādi. Vai precīzāk, par sīkfailu izmantošanu reklāmas un mārketinga informācijas ieguvei no datu subjekta gala iekārtas bez piekrišanas vai cita tiesiska pamata, kā arī par minēto sīkfailu atspējošanas iespējas nenodrošināšanu, neskatoties uz izvēlētajām opcijām tos atspējot⁴⁷.

Francijas lēmums ir vērā ņemams ar to, ka uzskatāmi parāda kā Vispārējā datu aizsardzības regula darbojas tandēmā ar lokālajiem normatīvajiem aktiem⁴⁸ – lēmums ir pamatots ne vien ar regulas pārkāpumiem, bet arī ar daudz stingrāko Francijas datu aizsardzības likuma 82.pantu.⁴⁹

Autors uzskata, ka Alphabet Inc grupas uzņēmumu Google LLC un Google Ireland Ltd.⁵⁰ veiktais pārkāpums nav tik daudz saistīts ar vieglprātīgu pieeju regulas prasībām un datu subjekta tiesību ievērošanai, bet ar tehnisko faktoru un ļaunprātību.

Ņemot vērā uzņēmuma globālos apmērus, Alphabet, kas ir Google LLC un Google Ireland Ltd. mātes uzņēmums, uz pārkāpuma izdarīšanas brīdi nodarbināja vairāk kā 118899 darbiniekus⁵¹, līdz ar ko var pieņemt, ka šāda mēroga organizācijā, ar ļoti straujiem attīstības tempiem, ir iespējama komunikācijas barjera starp produktu un pakalpojumu izstrādātājiem un datu aizsardzības speciālistiem, kas varēja novest pie noteiktā pārkāpuma. Savukārt ļaunprātība, kuras mērķis ir peļņas gūšana, autora uztverē ir daudz ticamāks iemesls.

Saskaņā ar statistikas datiem, laika posmā no 2019. gada līdz 2022.gada janvārim, minētie uzņēmumi ir iesaistīti vairāk nekā 6 nopietna apjoma personas datu pārkāpumos⁵², par kuriem lēmumi jau ir pieņemti, turklāt tie visi ir saistīti ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6.panta “Apstrādes likumīgums” pārkāpumiem. Kopumā soda naudās uzņēmumu grupa par datu aizsardzības pārkāpumiem ir samaksājusi aptuveni 205 miljonus euro. Lielākoties lēmumi nav pārsūdzēti, kas liecina par piekrišanu datu aizsardzības iestāžu viedoklim.

---

⁴⁷ Comission Nationale Informatique & Libertes lēmums lietā Nr. SAN-2020-012 Pieejams: https://gdprhub.eu/index.php?title=CNIL_-_SAN-2020-012 [aplūkots 18.04.2022.]

⁴⁸ Turpat.

⁴⁹ Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés [Francijas 1978. gada 6. janvāra Likums Nr. 78-17 par datu apstrādi, failiem un brīvībām] Pieejams: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000037813978 [aplūkots 18.04.2022.]

⁵⁰ Alphabet Inc. Pieejams: https://en.wikipedia.org/wiki/Alphabet_Inc. [aplūkots 18.04.2022.]

⁵¹ Number of full-time Alphabet employees from 2007-2021 Pieejams: <https://www.statista.com/statistics/273744/number-of-full-time-google-employees/> [aplūkots 18.04.2022.]

⁵² GDPR Enforcement Tracker. Pieejams: <https://www.enforcementtracker.com> [aplūkots 19.04.2022.]

Alphabet Inc. galvenais ienākumu avots ir digitālais mārketingu un e-komercija, kas ietver sevī plaša mēroga personas datu profilēšanu, analītiku un citu ar personu datiem saistītu komercdarbību. Ņemot vērā, ka uzņēmuma ienākumi laika posmā no 2019.gada līdz 2022.gadam kopumā sastādījuši vairāk kā 554 miljardus euro⁵³ un kopumā soda sankcijas pret uzņēmumu sastāda aptuveni 0.037% no uzņēmumu globālā apgrozījuma minētajā laika periodā, nav grūti konstatēt, ka pat kopējās soda naudas apjoms salīdzinājumā ar potenciāli negūtajiem ienākumiem neveicot datu ievākšanu un profilēšanu ir neliels, salīdzinot ar soda naudām, ko uzņēmuma grupai nāktos maksāt lielāko klientu līgumu neizpildes gadījumā. Līdz ar ko autors ir pārliecināts, ka Alphabet grupas uzņēmumu lēmums turpināt datu ievākšanu un profilēšanu, neskatoties uz normatīvo tiesību aktu neievērošanu un naudas sodiem, ir pamatots ar ekonomiskajām interesēm.

Var secināt, ka ir trīs galvenie faktori, kas ietekmē datu apstrādes neatbilstību regulas prasību izpildei:

- 1) pavirša un formāla pieeja Vispārējās datu aizsardzības regulas prasībām,
- 2) komunikācijas barjeras starp datu aizsardzības speciālistu un sistēmu izstrādātājiem,
- 3) ļaunprātīga rīcība finansiāla labuma gūšanai.

---

⁵³ Annual revenue of Google from 2002-2021 Pieejams: <https://www.statista.com/statistics/266206/googles-annual-global-revenue/> [aplūkots 18.04.2022]

2. GLOBĀLAIS TĪMEKLIS UN PERSONAS DATI GLOBĀLO KORPORĀIJU ROKĀS

Ir teju vai neiespējami iedomāties mūsu dzīvi bez Internet vides tehnoloģijām, kā arī to sniegtajām iespējām un ērtībām, bet šīm ērtībām ir arī otra puse – pasaules telpas digitalizācija un straujā kibertelpas paplašināšanās sev nes līdzīgi nopietnus riskus cilvēka pamattiesībām, īpaši tiesībām uz privāto dzīvi, izvēles brīvībai un tiesībām uz vārda brīvību.

Jau “80. gadi ir sākums kibertelpas kriminalizēšanās procesam. Un iezīmē kibertelpas kriminalizēšanās pirmo posmu, kura pazīme ir kaitnieciskās programmatūras izveide un izplatīšana ar noūku sabojāt informāciju vai nelegitīmā veidā iegūt autortiesību objektus.”⁵⁴ Paralēli noziedzībai, kibertelpai attīstoties, attīstījās arī ciparu pakalpojumu industrija, kuras galvenie spēlētāji: Google, Amazon, Facebook, Apple un Microsoft, arvien pieaugošā tempā pārņēma pasaules digitālo telpu, 2019. gadā sasniedzot kopējo tirgus kapitalizāciju 4 triljonu dolāru apmērā.⁵⁵ Līdzīgi kā kibertelpas kriminālās aprindas arī minētās organizācijas lielā mērā ir atkarīgas no personas datu ievākšanas, profilēšanas un izmantošanas, bet reklāmas, mārketinga un citos nolūkos, kas līdz regulas ieviešanai ir bijis bez pietiekamas kontroles.

Lai gan Eiropas Savienība jau 80. gadu sākumā Strasbūrā parakstīja Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi⁵⁶ un veidoja citus tiesību aktus, līdz pat Vispārējās datu aizsardzības regulas ieviešanai, autoraprāt, Eiropas Savienībā nebija sperti pietiekami nopietni soļi personas datu aizsardzības jomā. Autors to pamato ar faktu, ka iepriekšējie regulējumi pārāk daudz uzticēja pašu dalībvalstu likumdevējiem, lai gan globālā tīmekļa pārnacionālā daba pieprasa unificētu rīku, kas darbojas visā Eiropas Savienības, un ne tikai, ģeogrāfiskajā tvērumā.

2.1. Globālā tīmekļa specifika un personas dati

Salīdzinot ar Internet vidi, neskatoties uz bieži pieļauto šo jēdzienu sinonimizāciju, globālais tīmeklis ir daudz plašāks un ietver sevī ne vien pašu Internet, bet arī sistēmas, kas tiešā veidā nav atkarīgas no tā, toties ar to ir savienojamas un mijiedarbojas. Plašāk izmantojamās šāda veida globālā tīmekļa sistēmas ir dators, mobilais tālrunis, viedpulkstenis, transporta navigācijas sistēmas, videonovērošanas sistēmas. Katra no šīm sistēmām, savstarpēji

---

⁵⁴ Cītēts. Strazdiņš M. Sasisto logu teorija kibervidē, jeb Interneta vides kriminalizēšanās. Studiju darbs: Latvijas Universitāte, 2020, 13.lpp

⁵⁵ Jones K. The Big Five: Largest Acquisitions by Tech Company. Pieejams: <https://www.visualcapitalist.com/the-big-five-largest-acquisitions-by-tech-company/> [aplūkots 01.04.2022.]

⁵⁶ Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz persona datu automātisko apstrādi. Parakstīts Strasbūrā 28.01.1981. [30.05.2001. red.]

mijiedarbojoties, globālajā tīmeklī atstāj datu pēdas, jeb mijiedarbības informāciju, kas var tikt sasaistīta ar datu subjektu.

Kaut gan Vispārējā datu aizsardzības regula tās 17.pantā paredz iespējas tikt aizmirstam, kas ir “datu subjekta tiesības panākt, lai pārzinis bez nepamatotas kavēšanās dzēstu datu subjekta personas datus”, globālā tīmekļa vides, struktūras un tehnoloģisko aspektu dēļ pilnīga datu dzēšana bieži vien ir neiespējama, tuvu neiespējamai vai rada pārzinim nesamērīgu materiālo un administratīvo slogu.

Lai pamatotu iepriekš minēto, jāieskatās vismaz tīmekļa lapu (angļu: web pages) darbības pamatā. Gadījumā, kad dati ir bijuši publicēti tīmekļa vietnēs, brīdī, kad kāds veic šīs vietnes apskati, datu sistēmas pamatā veic šādas darbības:

- 1) lietotāja pieprasījums pēc tīmekļa lapas nonāk domēnu vārdu sistēmā (turpmāk - DNS),⁵⁷
- 2) DNS sistēma atrod adresātu un nosūta tīmekļu lapas serverim informāciju par pieprasītāja iekārtu, kā arī par informāciju, kas tikusi pieprasīta,
- 3) tīmekļa lapas serveris nosūta lietoāja iekārtai pieprasītās tīmekļa lapas kopiju un iekārta šo kopiju, pirms atspoguļošanas lietotājam, saglabā.⁵⁸

Secināms, ka katra iekārta, no kuras tiek apskatīta tīmekļa vietne, vismaz uz laiku glabā attiecīgās tīmekļa vietnes kopiju. Tātad, tīmekļa vietnes pārzinim, šajā brīdī ir zudusi kontrole pār nosūtīto datu eksemplāru.

Pēc līdzīgas shēmas darbojas arī viedtālrunu aplikāciju komponentes,⁵⁹ kā arī citas ciparu vidē izmantotās tehnoloģijas, un tikai daļa no sistēmu komunikācijas tiek nodrošinātas ar atbilstošām šifrēšanas metodēm. Jāpiebilst, ka papildus informācijas kopijas mēdz glabāties rezerves kopiju arhīvos, informācija par veiktajiem pieprasījumiem un to laikiem tiek glabāta interneta pakalpojumu sniedzēju un līdzīgās starpnieksistēmās. Autors secina, ka datus, kas reiz ir nonākuši globālajā tīmeklī un kaut uz mirkli ir bijuši publiski pieejami, nav iespējams pilnībā no globālā tīmekļa dzēst.

Tīmekļa vietņu atslēgvārdus un nereti arī pašas informācijas kopijas, meklēšanas sistēmu, tādu kā Google, tīmekļa pārmeklēšanas (angļu: web crawling)⁶⁰ algoritmi, ievāc un nosūta apstrādei. Šie dati vēlāk tiek izmantoti, lai uzlabotu ne vien meklēšanas ātrumu meklēšanas platformā, bet arī lielapjoma datu analīzei, kas paredzēta citiem mērķiem.

Vienīgā iespēja uzzināt, kādām sistēmām dati ir nosūtīti, ir izmantojot sistēmas noslodzes

---

⁵⁷ Termini.gov.lv Domain Name System. Pieejams: <https://termini.gov.lv/atrast/domain%20name%20system> [aplūkots 21.04.2022.]

⁵⁸ How The WEB Works. Pieejams: <https://academind.com/tutorials/how-the-web-works> [aplūkots 21.04.2022.]

⁵⁹ ScienceDirect. Android Application. Pieejams: <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/android-application> [aplūkots 22.04.2022.]

⁶⁰ Cambridge Dictionary. Web crawler. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/web-crawler> [aplūkots 21.04.2022.]

datus, kuru definīcija ir dota Elsktornisko sakaru likuma 1.panta 29.punktā⁶¹ un, jeb precīzāk, saglabājamus datus, kuru definīciju nosaka iepriekš minētā likuma 1.panta 44².punkts. Šo datu uzglabāšanu, noteiktas grupas elektronisko sakaru komersantiem, nosaka Elektronisko sakaru likuma 19.panta 1.daļas 11.punkts, un tas ir 18 mēneši. Minētā likuma 2.pielikums nosaka, kādi tieši saglabājami dati jāglabā komersantiem, kuri sniedz publiskos interneta piekļuves pakalpojumus.

Autors piekrīt likumdevējam, ka saglabājamus datus ir nepieciešams akumulēt un glabāt likumā noteiktajā termiņā, kas būtībā ir pietiekams un nav pārmērīgs. Tas var palīdzēt izmeklēšanas iestādēm realizēt savas funkcijas, atklāt un izmeklēt datu incidentus, un datu subjektam realizēt savas tiesības.

Bet, ņemot vērā glabājamo datu milzīgo apjomu un lielās uzglabāšanas izmaksas, pulisko interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēji lielākoties šos datus pienācīgi neglabā, vai neglabā vispār, aizbaidinās ar nespēju atrast datus, vai tehniskām problēmām. Pat tad, kad saglabājami dati ir tiesas pieprasīti saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma 71¹.panta 1. un 2.daļu. Protams, atrast arī saglabātus glabājamus datus, ja datu apjoms ir liels, var būt laikietilpīgi un sarežģīti, bet elektronisko sakaru komersanta tehniskajam personālam tomēr tas ir paveicams saprātīgā termiņā. Kā piemēru centieniem nemeklēt datus var minēt, ka 2020.gadā elektronisko sakaru komersants Tele 2, nesniedz Civilprocesam nepieciešamo informāciju par abonentu vairākus mēnešus, neskatoties uz Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas lēmumu un iesniegšanas termiņiem, turklāt iesniedz informāciju tikai pēc izpildraksta izdošanas.⁶² Anonimizētajos lietas materiālos (skatīt pielikumā Nr 1.), pievēršot uzmanību datumiem, tas ir skaidri redzams.

Autora uztverē šādas situācijas nebūtu pieļaujamas un likumdevējam vajadzētu stingrāk uzraudzīt minēto Elektronisko sakaru likuma pantu izpildi, jo īpaši gadījumos, kad pieprasītos datus nesniedz, vai nevar sniegt atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Turklāt identificētu vai identificējamu lietotāju datu zaudēšana arī bez to noplūšanas pēc būtības ir incidents un var tikt uzskatīta par pārkāpumu Vispārīgās datu aizsardzības regulas izpratnē un par to ir jāziņo regulas 33.panta kārtībā, jo īpaši tādēļ, ka tas skar lielu datu subjektu skaitu un, vēl jo vairāk, ja datus, kurus normatīvie akti pieprasa saglabāt, ir zaudējis elektronisko sakaru komersants.

Autor secina, ka globālā tīmekļa specifika izslēdz pilnā apmērā realizēt tiesības būt aizmirstam, turklāt nepietiekamas kontroles pār elektronisko sakaru komersantiem rezultātā tiek traucētas ne vien personas iespējas realizēt savas likumīgās tiesības, bet arī tiesu darbība.

---

⁶¹ Elektronisko sakaru likums. LV likums. Pieņemts 18.10.2004. [12.03.2022. red.]

⁶² Rozenbergs R., Dreibalts U., "Tele 2" neatklāj naida runas paudējus. Pieejams: <https://neatkariga.nra.lv/izpete/343159-tele2-neatklaj-naida-runas-paudejus> [aplūkots 22.04.2022.]

2.1.1. Mākslīgais intelekts un satura pielāgošana

Aplūkojot mākslīgā intelekta tēmu, autors vēlas minēt amerikāņu rakstnieka un Bostonas Universitātes bioķīmijas profesora Īzaka Azimova (Isaac Asimov) 1942.gadā definētos trīs robotikas likumus, pārfrāzējot tos mākslīgā intelekta kontekstā: “Pirmais likums: Mākslīgais intelekts nedrīkst nodarīt kaitējumu cilvēkam vai, nerīkojoties, ļaut kaitēt cilvēkam. Otrais likums: Mākslīgajam intelektam jāpilda cilvēka rīkojumi, izņemot, ja rīkojumi ir pretrunā ar pirmo likumu. Trešais likums: Mākslīgajam intelektam ir jāaizsargā sava eksistence tiktāl, cik tas nav pretrunā ar pirmo vai otro likumu.”⁶³ Neskatoties uz to, ka šie noteikumi ir fikcija, jāatzīst, ka šī darba rakstīšanas brīdī mākslīgais intelekts vēl nav tādā attīstības stadijā, lai izprastu šos lakoniskos noteikumus, kas ideālā sabiedrībā visaptveroši aptvertu arī personas privātās dzīves aizskāruma nepieļaujamību.

Mākslīgais intelekts tiek definēts kā “sistēmas spēja pareizi interpretēt ārējos datus, mācīties no šiem ārējiem datiem un izmantot jaunapgūto, lai sasniegtu konkrētus mērķus un uzdevumus, izmantojot elastīgu pielāgošanos.”⁶⁴ Pēc savas būtības tie ir algoritmi, kas spējīgi patstāvīgi pielāgoties informācijai, ko tie saņem, patstāvīgi pieņemot lēmumus pirms tam nedefinētā veidā, lai sasniegtu konkrēti uzstādītu mērķi, tai skaitā balstoties uz statistiku un iepriekšējās “pieredzes” informāciju.

Autors vēlas uzsvērt, ka līdzīgi kā cilvēka pieņemtie lēmumi dažādās situācijās bieži nav racionāli izskaidrojami, tā arī mākslīgā intelekta veiktā uzdotā mērķa sasniegšana nav aprakstāma cilvēkam saprotamā valodā un vienādos apstākļos pie viena un tā paša slēdziena mākslīgā intelekta sistēma var nonākt dažādos veidos. Šo mākslīgā intelekta sistēmu mūsdienu galvenais pielietojums ir dažādas palīgsistēmas un to spēja reālajā laikā analizēt lielas irregulāru datu plūsmas, tā sauktos lielos datus, un nodot tālākai apstrādei jau gatavus, pieņemtus lēmumus, kuri ir pieņemti balstoties uz visiem analizētajiem datiem un iepriekš pieņemtajiem lēmumiem, kā arī citu iegūto informāciju iepriekšējo lēmumu pieņemšanas procesā.

Vienkāršākais piemērs, autoraprāt, ir rēķinu un čeku autonomā apstrādes sistēma, kas darbojas aptuveni šādi: sākotnēji sistēmā tiek ievadītas čeku un rēķinu bildes, kurās sistēma atpazīst burtus un skaitļus. Sistēmai tiek norādīts, kuri burtu un skaitļu virknējumi jāsaģlabā tabulas rēķina numura laukā, kuri rēķina summas laukā, kuri saņēmēja un tamlīdzīgi. Tiek norādīta arī to atrašanās vieta attiecīgajos čekos un rēķinos. Pēc tam sistēma autonomi apstrādā jaunievadītas čeku un rēķinu bildes. Kad tiek veikta apstrāde, kur sistēma nav 100% pārliecināta par pareizību, tās lauku izvēle tiek pārjautāta sistēmas lietotājam. Ar katru iterāciju arvien

---

⁶³ Citēts. Asimov I. Runaround. Astounding Science Fiction, 1942, Vol. XXIX, No.1, pp.100

⁶⁴ Haenlein M., Kaplan A. A Brief History of Artificial Intelligence: On the Past, Present and Future of Artificial Intelligence. California Management Review 1-10, 2019, pp.1

precīzāk un precīzāk sistēma pareizo informāciju nolasa un ievieto pareizajos laukos, attiecīgi pēc laika sistēma precīzi spēj nolasīt pat jauna tipa čekus un rēķinus, ar kādiem iepriekš nav sastapusies un kuru izkārtojums tai iepriekš nav bijis zināms, aizpildot tabulu korekti, ko jau dara pilnībā bez cilvēka atbalsta.

Līdzīgi arī pasaulē populārākais meklēšanas rīks Google.com izmanto mākslīgo intelektu, lai meklētājam, parādītu viņa interešu lokam atbilstošās tēmas, arī viņa izvēles gaumei atbilstošākās tēmas, iegūstot informāciju no iepriekšējiem meklējumiem, citu līdzīgu lietotāju meklējumiem, analizējot interešu lokus un brīvpieejamo informāciju arī par pašu personu. Tādā veidā tiek sašaurināts presonai izsniegtās informācijas apjoms, un izvēlēts saturs, pēc mākslīgā intelekta “domām”, vispiemērotākais konkrētajai personai. Šāda izsniegtās informācijas personalizēšana, noved pie izvēles brīvības ierobežojuma un tas ir tieši saistīts ar personas datu ievākšanu un profilēšanu, tai skaitā prettiesisku.

Izvēles ierobežošanu un nelikumīgu datu apstrādi nav grūti pierādīt. Pielikumā Nr.2 var aplūkot 3 vienādus meklējumus Google.com sistēmā: (attēls 1) meklējums ar anonīmu kontu izmantojot Chrome pārlūku, (attēls 2) izmantojot autora personīgo kontu no Chrome pārlūka, (attēls 3) izdarīts pēc tam, kad autors atvienojies no personīgā konta. Eksperimenta precizitātei meklējumi tika veikti no diviem tikai šim nolūkam izveidotiem datoriem Īrijas datu centrā, abiem datoriem viena geolokācija un viena izejošā datu tīkla adrese. Atšķirības parādās pat atrasto vienumu skatiā un arī geolokācijā, kas bez tam ir kļūdaina. Abos gadījumos ir atspējota pielāgota satura rādīšana, līdz ar ko datu apstrādei šiem mērķiem ir atsaukta autora piekrišana. Var secināt, ka ir veikta autora personas datu apstrāde ārpus Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6.panta pamatojumu loka, kas ir prettiesiska, turklāt arī ir regulas 22.panta pārkāpums, kādu aprakstījusi arī 29.panta datu aizsardzības grupa⁶⁵.

Autors uzskata, ka šādi, nepamatoti pielāgojot saturu atbilstoši šķietamām personas interesēm, var nonākt ne vien pie regulas neievērošanas, bet arī pie brīvības saņemt informāciju, kā arī tās meklēšanas bīvēības ierobežošanas, kas kodificētas Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 19.pantā un garantētas Satversmes 100.pantā. Autors piekrīt Vidzemes Augstskolas profesora Jāņa Buholca viedoklim, ka, “ja indivīds dzīvo alternatīvā informācijas vidē, kura spējusi piedāvāt iekšēji saskanīgu skatījumu par to, kā darbojas pasaule, no turienes ir grūti tikt ārā.”⁶⁶ Autors uzsver, ka algoritmam nav morāles un ētikas, un tas nerīkojas Azimova zinātniskās fantastikas likumu⁶⁷ ietvarā, līdz ar ko tas atradīs visefektīvāko veidu, lai

⁶⁵ Pamatnostādnes par automatizētu individuālu lēmumu pieņemšanu un profilēšanu Regulas 2016/679 nolūkiem. 22.lpp. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/70/download> [aplūkots 22.04.2022.]

⁶⁶ Buholcs J. Revolūcijas, kuras mūsdienās veido sociālie mediji. LV Portāls. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/324975-revolucijas-kuras-musdienas-veido-socialie-mediji-2021> [aplūkots 22.04.2022.]

⁶⁷ Asimov I. Runaround. Astounding Science Fiction, 1942, Vol. XXIX, No.1, pp.100

sasniegtu uzstādīto mērķi pat tad, ja izvēlēta mērķa sasniegšanas metode ir prettiesiska un kaitē personai vai personu grupai. Un šādu satura pielāgošanu ar mākslīgā intelekta palīdzību veic ne vien jau minētais Google (Alphabet), bet arī citi datu apstrādes giganti, kā Facebook (Meta), Amazon, Apple un arī Microsoft.

Arī Latvijas skolu un universitāšu izmantotā, uz Microsoft 365 mākoņpakalpojuma bāzētā sistēma ir apveltīta ar mākslīgo intelektu, kurš, piemēram, tās pārlūkaplikācijā Delve veic pielāgotu datu atspoguļošanu⁶⁸. Tiesa, tas tiek darīts ar mērķi palīdzēt lietotājam daudz ātrāk un efektīvāk atrast viņa paša veidoto informāciju, balstoties uz aktuālajām lietotāja darbībām – pie kā tas šobrīd strādā, kādas tikšanās tuvojas, kurus dokumentus biežāk atver... Bet arī šeit notiek plaša mēroga personas datu profilēšana, turklāt personas var būt arī bērni.

Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas izveidotā 29. panta datu aizsardzības darba grupa, kuras pienākums bija līdz regulas piemērošanai risināt jautājumus par privātās dzīves un personas datu aizsardzību, ir nonākusi pie jautājuma, kuram pievienojas arī autors – kā nošķirt ievērojamu ietekmi, kas rada tiesiskajām līdzīgās sekas no nenozīmīgas⁶⁹ reklāmas un mārketinga personificēšanas laikmetā? Diemžēl atbilde uz šo jautājumu ir meklējama tikai judikatūrā, kas nozīmē, ka tiesību aizskārums jau būs noticis.

Autors secina, ka arī judikatūrā nav atrodamas konkrētas un skaidri saprotamu robežu, kas palīdzētu nošķirt ievērojamu no nenozīmīgas ietekmes. Tas saistīts ar to, ka judikatūra šajā jomā vēl tikai veidojas.

2.1.2. Lielie dati

Jau 2015. gadā globālā tīmekļa vidē katru sekundi tika ģenerēti vairāk kā 30000 gigabaiti datu⁷⁰, 2020.gadā, katrs zemes iedzīvotājs, prognozēti, ik sekundi ģenerēja 1.7 megabaitu datu⁷¹, kas ir ekvivalents aptuveni 873 lapām teksta. Ar katru gadu krasi pieaug ciparu tehnoloģiju un interneta vides izmantošana, kas palielina ne vien apgrozībā esošo datu daudzumu, bet arī to apstrādes intensitātes un ātruma prasības. Kas rada arvien lielākus riskus personas privātumam.

“Lielie dati (angļu: big data) ir ļoti lielas datu kopas, kuras tiek ģenerētas, cilvēkiem lietojot internetu, ko var uzglabāt, saprast un izmantot tikai ar īpašu rīku un metožu

---

⁶⁸ Kashman M. Announcement | Intelligence-powered search, Delve, and Microsoft Graph update. Microsoft. Pieejams: <https://techcommunity.microsoft.com/t5/microsoft-search-blog/announcement-intelligence-powered-search-delve-and-microsoft/ba-p/46529> [aplūkots 22.04.2022.]

⁶⁹ Pamatnostādnes par automatizētu individuālu lēmumu pieņemšanu un profilēšanu Regulas 2016/679 nolūkiem. 22.lpp. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/70/download> [aplūkots 22.04.2022.]

⁷⁰ Marz N., Warren J., Big Data. Principles and best practices of scalable real-time data system. New York: Manning Publications Co., 2015, pp.1

⁷¹ How Much Data is Produced Every Day. Northeastern University. Pieejams: <https://www.northeastern.edu/graduate/blog/how-much-data-produced-every-day/> [aplūkots 22.04.2022.]

starpniecību.”⁷² Lielie dati sastāv no informācijas druskām, tādām kā: no kurienes un uz kuriem ir bijis interneta pieslēgums, kad tas ir bijis, cik ilgu laiku noticis, kas ticis aplūkots un cik ilgi, kāds ir bijis klikšķu skaits lapā, kādas ierīces ir bijušas pieslēgtas ierīcei, kur ir atradusies ierīce, dažādiem analītiskajiem datiem un tā var turpināt teju vai bezgalīgi. Paši par sevi lielie dati nerada pārāk lielu nozīmi un jēgu, turklāt tos uzglabāt, ievākt un apstrādāt ir dārgi un sarežģīti, bet veicot šo datu analīzi dažādos griezumos, kombinējot to ar citiem datiem, lielie dati ir rīks, ar kura palīdzību var nonākt pie jauniem atklājumiem, precīzām prognozēm.

Līdzīgi kā Nobela prēmijas Ekonomikā laureāts Džons Nešs (John Nash), Prinstonas Univeristātes pagalmā pētot baložu pārvietošanos, nonāca līdz Neša līdzsvaram,⁷³ arī lielo datu pētīšana un analīze var novest pie negaidītām un iepriekš nezināmām sakarībām. Daļēji izmantojot arī Neša diferenciālvienādojumus lielo datu analīzē un meklējot jaunas sakarības, pielietojot mākslīgā intelekta sistēmas, var ne vien uzlabot veselības sistēmas, valstu ekonomikas, cilvēku labklājību, veikt zinātnes atklājumus, bet arī prognozēt privātpersonu uzvedību, potenciālo izvēli, noteikt paradumus, kā arī, dažādi tos kombinējot ar citiem datiem, identificēt jau konkrētu datu subjektu, ko vēlāk izmantot finansu labuma un ietekmes gūšanai.

Piemēram, savācot tādus datus, kā apmeklētās tīmekļa vietnes, sasaistot tās ar konkrētām tīmekļa adresēm un iekārtu no kuras tiek periodiski apskatīta informācija ar onkoloģiskām tēmām, konstatējot no jau zināmās iekārtas telefontransakcijas ar onkoloģisko klīniku un visbeidzot sasaistot to ar pirkuma transakcijas datiem un kurjera piegādes automašīnas izskošanas datiem, ar lielu varbūtību var teikt, ka konkrētajā fiziskajā adresē dzīvojošajai personai varētu būt onkoloģiskas dabas problēmas. Tādā veidā, soli pa solim no sīkiem, maznozīmīgiem datu virknējumiem, izdodas identificēt konkrētu datu subjektu, kuram ir onkoloģiskas dabas problēmas. Tālāk šo informāciju analizējot kontekstā ar citu līdzīgu personu datiem un citiem šīs pašas personas datiem, mākslīgais intelekts un, vai specifiski analītikas rīki gala rezultātā nonāk pie slēdziena, ka personai visticamāk būs simpātisks produkts “x”. Kas tālāk tiek piedāvāts konkrētajā laikā, kad persona visbiežāk veic iepirkumus.

Autoram ir jāpiebilst, ka šis piemērs ir ļoti vienkāršots, bet kopumā dod ieskatu, kā nesaistīti datu gabali sasaistās, rezultējoties personas datos, kas kā prognoze, gatava automātiska reklamēšanas pakalpojuma ietvarā, tiek izmantoti tirgotāja e-komercijas vajadzībām. Un, ja nav ievēroti visi regulas priekšnoteikumi datu tiesiska pamata datu apstrādes nodrošināšanā, noteikti noved pie regulas normu pārkāpuma. Nepietiekams tiesiskais pamats

---

⁷² Citēts. Cambridge Dictionary Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/big-data> [aplūkots 22.04.2022.]

⁷³ The Nobel Prize. John F. Nash Jr. Biographical. Pieejams: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1994/nash/biographical/> [aplūkots 22.04.2022.]

datu apstrādei ir arī biežākais soda sankciju piemērošanas iemesls⁷⁴, kas atspoguļots tabulā un grafikā (skatīt pielikumu Nr. 3).

Lielos datus raksturo galvenie trīs parametri: apjoms, ātrums un dažādība. Apjoms attiecas uz datu daudzumu, kuru var ģenerēt, piemēram, viens viedtālrunis, ātrums raksturo konkrētā datu apjoma ģenerēšanas, savākšanas un apstrādes laika periodu, savukārt dažādība attiecas uz dažādām savstarpēji nesavietojamām datu formām⁷⁵. Svarīgākais no šiem parametriem mūsdienu tīmekļa vidē ir ātrums – tas var būt ilgs, parasti dziļākai izpētei zinātniskiem mērķiem, vai arī tūlītējs un pat reālā laika, kas ir arī visbiežāk sastopamais. Tieši reāllaika datu apstrādi veic lielākās platformas, tādas kā Amazon, Youtube, Facebook, TikTok un citas, jo tām ir pietiekami īss laika periods (kamēr datu subjekts aplūko saturu) izpriest, kāds saturs vai reklāma būtu vispiemērotākā. Turklāt arī pašu platformu darbība balstās uz prognozēm un aksimomu – necīgas izmaiņas rada lielu efektu.

Pašiem par sevi lielajiem datiem ir maza juridiska nozīme, bet, kā minēts piemērā, tad kombinācijā ar to apstrādi un sasaisti ar personām var nonākt pie liela apjoma personas datu profilēšanas, kas saistīta ar Vispārējā datu aizsardzības regulas 6.panta tiesiskajiem pamatiem, kā arī ar regulas 22.panta ievērošanas niansēm. Liela juridiskā nozīme ir šo datu iegūšanas galvenajām metodēm un šo datu pielietojumam. Metodes var būt kā tīmekļa lapu analītika, lojalitātes programmas un kartes, datorspēles, satelīta uzņēmumi, sociālo mediju analītiskie dati, E-pastu plūsmas (ne satura) izsekošana, viedierīču nosūtītie dati un ievācot informāciju tieši no datu subjekta un ne tikai. Visas iegūšanas metodes ir stingri regulētas Vispārīgajā datu aizsardzības regulā un principā leģitimizējama galvenokārt ar datu subjekta piekrišanu.

Neskatoties uz salīdzinoši nelielo juridisko nozīmi pašiem lielajiem datiem, to pielietojums ir ļoti plašs gan zinātnisko mērķu sasniegšanai, gan komerciālā labuma gūšanai, gan valsts un tiesību sargājošo institūciju darbībā. Tas ir cieši saistīts ar automatiskām darbībām ar šiem datiem, tai skaitā ar automatisku lēmumu pieņemšanu, līdz ar ko veidojas disbalanss starp personas privāto dzīvi, datu aizsardzību un lielo datu izmantošanas nepieciešamībām. Kā vienu no svarīgākajām lielo datu un autonomo algoritmu izmantošanas jomām ir starptautiskās noziedzības un terorisma apkarošana. Ņemot vērā komunikāciju tehnoloģiju attīstības īpatnības un straujumu, īpaši pārrobežu slēptās komunikācijās, tiesībsargājošajām iestādēm ir nepieciešamība veikt arī plaša mēroga automatizētu komunikāciju monitoringu, kas attiecīgi ir pretrunā ar privātās dzīves neaizskaramību. Eiropas Cilvēktiesību Tiesa lietā Szabo and Vissy v. Hungary atzīst, “ka neskatoties uz loģisko cēloņsakarību starp visprogresīvāko tehnoloģiju

---

⁷⁴ Highest fines: by type of violation. Pieejams: <https://www.enforcementtracker.com/?insights> [aplūkots 22.04.2022.]

⁷⁵ Rivera E., The V's of Big Data. Marbella International University Centre. Pieejams: <https://miuc.org/vs-big-data/> [aplūkots 22.04.2022]

izmantošanu terorisma draudu novēršanai, tiesību akti, kas pieļauj masveida novērošanu nenodrošina nepieciešamos drošības pasākumus pret ļaunprātīgu izmantošanu. Katrai šādai darbībai ir jābūt stingri un noteikti izvērtējamai.”⁷⁶

Autors secina, ka neskatoties uz to, ka pašiem par sevi lielajiem datiem ir maza juridiska nozīme, bet to iegūšanas metodes ir tieši saistītas ar personas datu un privātās dzīves aizsardzības jomu. Nākotnē lielo datu nozīme tikai pieaugs vairāk skarot arī publisko sektoru un valstu pārvaldi kā tādu, līdz ar ko būs nepieciešami jauni un inovatīvi normatīvie regulējumi, kas spēs veidot balansu starp lielo datu iegūšanu un izmantošanu un privātumu tieši publiskajā sektorā.

Pirmos soļus jau sper Eiropas Tiesību institūts, kas ir izveidojis atsevišķu darba grupu, lai izvērtētu lielo datu ietekmi ieskaitot arī ietekmi uz privātumu un nospraustu ietekmes izvērtēšanas vadlīnijas automatisko lēmumu pieņemšanai publiskajā sektorā.⁷⁷

2.2. Globālo korporāciju noteikumos iekļautā datu iegūšana

Pirms Vispārīgās datu aizsardzības regulas piemērošanas uzsākšanas 2018.gad 25.maijā, globālās korporācijas tādas kā Meta (Facebook, Instagram, Whatsapp), Alphabet (Google, Youtube), Microsoft, Amazon, Apple bija iekļāvušas savos noteikumos tikai atsauces uz to, ka tiek iegūti lietotāju dati un vispārinātā veidā aprakstīti nolūki. Piemēram, Google 2016.gada 25.marta konfidencialitātes noteikumos, lai gan ir plaši aprakstīti gan nolūki, gan arī ievāktā informācija, tomēr tas ir darīts pārlieku vispārinātā veidā, izmantojot ģenerālklauzulas, tādas kā: “Mēs apkopojam ar ierīci saistītu informāciju. Google var saistīt jūsu ierīces identifikatorus vai tālruna numuru ar jūsu Google kontu”.⁷⁸ Pirms 2017.gada Facebook platformas noteikumos nebija iestrādāti punkti, kas aizliegtu šo Facebook papildaplikāciju izstrādātājiem izmantot iegūtos datus no Facebook platformas personu novērošanas mērķiem.⁷⁹

Visi šie uzņēmumi ir mainījuši savu pakalpojumu datu politikas, lai atbilstu regulas prasībām un regulāri tās arī maina, pielāgojoties tam, kā mainās judikatūra un personu uztvere attiecībā uz datu subjektu datiem. Piemēram, Meta uz šī darba rakstīšanas brīdi, ir veikusi

---

⁷⁶ Citēts. ECT 06.06.2016. spriedums lietā Szabo and Vissy v. Hungary. 68.p. Pieejams: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-160020"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) [aplūkots 16.05.2022.]

⁷⁷ Model Rules on Impact Assessment of Algorithmic Decision-Making Systems Used by Public Administration. Report of the European Law Institute. Pieejams: https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Model_Rules_on_Impact_Assessment_of_ADMSs_Used_by_Public_Administration.pdf [aplūkots 15.05.2022.]

⁷⁸ Google Konfidencialitātes noteikumi 25.03.2016. Pieejams: <https://policies.google.com/privacy/archive/20160325> [aplūkots 22.04.2022.]

⁷⁹ Lecher C. Facebook updates its platform policy to forbid using data for surveillance. The Verge. 2017. Pieejams: <https://www.theverge.com/2017/3/13/14909248/facebook-platform-surveillance-policy-developers-data> [aplūkots 22.04.2022.]

pēdējās izmaiņas pakalpojumu datu politikā 2022.gada 4.janvārī⁸⁰, Microsoft pakalpojumu līgumu – 2021.gada 1.aprīlī,⁸¹ bet tajā ietverto paziņojumu par konfidencialitāti, kas iekļauj personas datu apkopošanu – 2022.gada 1.aprīlī,⁸² Google pēdējās izmaiņas – 2022.gada 10.februārī.

Lai gan šie uzņēmumi cenšas pielāgot savas datu privātuma politikas un konfidencialitātes noteikumus atbilstoši regulas prasībām, tas tikai nedaudz maina to uzņēmējdarbības modeli. To uzskatāmi atspoguļo lielāko soda sankciju par regulas pārkāpumiem apkopojums (skatīt pielikumu Nr.4), kurā var redzēt, ka pret Alphabet, Amazon un Meta grupas uzņēmumiem tiesībsargājošās iestādes ir piemērojušas vislielākās soda naudas. Autors vēlas atzīmēt, ka neviena no šīm sankcijām nav piemērota saistībā ar datu apstrādes un datu drošības incidentu, bet gan nepietiekama tiesiskā pamata un apstrādes principu neievērošanas dēļ.

Lielo datu iegūšanā pārnacionālās korporācijas izmanto visdažādākās metodes, iegūstot datus no visām iespējamajām gala lietotāja ierīcēm. Lielākie šo datu ieguvēji ir Meta un Alphabet grupas uzņēmumi, jo tieši šiem uzņēmumiem ir plašākie datu iegūšanas tīkli, proti: Google, Android, Youtube, Facebook, Instagram, Whatsapp. Būtiski ir izcelt tieši Android, jo šobrīd tā ir globāli visplašāk izmantotā operētājsistēma,⁸³ kurā jau sākotnēji ir iebūvēts Google meklētājs un Facebook aplikācija.

Atbilstoši Facebook datu politikai, datu pārzinis iegūst šādu kategoriju datus: tīkli un savienojumi, datu subjekta darbības, informācija par datu subjekta darījumiem, kuri veikti uzņēmumu produktos, citu personu veiktās darbības un sniegtā informācija par datu subjektu, datu subjekta ierīces atribūti, ierīces darbības, identifikatori, ierīces signāli, dati no ierīces iestatījumiem, sīkfailu dati, informācija no partneriem par datu subjektu, kurus partneri no datu subjekta ir ieguvuši.⁸⁴ Līdzīga situācija ir arī ar Google, bet iekļauj arī balss un audio informāciju, personas ar kurām datu subjekts sazinās vai kopīgo saturu, darbības trešās puses vietnēs un lietotnēs, kas izmanto Google pakalpojumus.⁸⁵ Savukārt Apple uzskaita arī tādas apkopotās datu kategorijas, kā informācija par veselību, informācija par fizisko sagatavotību,

---

⁸⁰ Facebook Datu Politika. Pieejams: <https://www.facebook.com/about/privacy/update?refid=42> [aplūkots 22.04.2022.]

⁸¹ Microsoft pakalpojumu līgums. Pieejams: <https://www.microsoft.com/lv-lv/servicesagreement/default.aspx> [aplūkots 22.04.2022.]

⁸² Microsoft paziņojums par konfidencialitāti. Pieejams: <https://privacy.microsoft.com/lv-lv/privacystatement> [aplūkots 22.04.2022.]

⁸³ Operating System Market Share Worldwide Mar 2021 – Mar 2022. Pieejams: <https://gs.statcounter.com/os-market-share> [aplūkots 22.04.2022.]

⁸⁴ Facebook datu politika. Pieejams: <https://www.facebook.com/about/privacy/update?refid=42> [aplūkots 22.04.2022.]

⁸⁵ Google konfidencialitātes politika. Pieejams: <https://policies.google.com/privacy?gl=LV&hl=lv#whycollect> [aplūkots 22.04.2022.]

finanšu informācija, sensoru informācija (piem. pulss un sirds sitienu aprēķins), informācija par vēlamiem notikumiem (piem. bažas, nevēlams notikums).⁸⁶⁸⁷

Neskatoties uz plašo ievākto datu kategoriju klāstu, katrā no šīm kategorijām atrodas vēl lielāks konkrētu datu klāsts, kuri par datu subjektu tiek ievākti. Lūk daži piemēri: ģimenes ierīču ID, informācija par tuvumā esošiem bezvadu piekļuves punktiem, mobilā tālruņa numurs, informācija par citām tuvumā esošām ierīcēm vai ierīcēm datu subjekta tīklā, lietotņu un failu nosaukumi un veidi.⁸⁸

Autors ir pārliecināts, ka šāds informācijas datudzums par datu subjektu ne vien pārkāpj Vispārīgās datu aizsardzības regulas principus, kas aprakstīti 5.panta 1.punkta a), c) un e) apakšpunktos, jo īpaši rupji pārkāpjot datu minimizēšanas principu, bet arī visnopietnākajā veidā aizskar datu subjekta privāto dzīvi. Autors piezīmē, ka pat izmeklēšanas iestādes, kuras darbojas sabiedrības interesēs un, pēc būtības, ar suverēna pilnvarojumu, kriminālprocesuālās darbības laikā nedrīkst “nesamērīgi iejaukties personas privātajā dzīvē” un “ziņas par personu drīkst iegūt un izmantot tikai tad, ja tas ir nepieciešams pierādāmo apstākļu noskaidrošanai”⁸⁹, to nosaka Kriminālprocesa likuma 12.panta 4.daļa un 1.daļa. Autors arī uzskata, ka, ievācot tik lielus detalizētas informācijas apjomus par personu, tiek nopietni pārkāptas Satversmes 96.pantā un Eiropas Savienības pamattiesību hartas 7.pantā nostiprinātās tiesības uz privāto dzīvi, pat neskatoties uz to, vai tiek ievērotas pamattiesību hartas 8.pantā nostiprinātās tiesības uz savu datu aizsardzību.

Lai gan regula nosaka tiesiskos pamatus personas datu apstrādei un lielākā daļa personas datu, ko apstrādā minētās korporācijas, ir iegūti ar datu subjekta piekrišanu, regulas 60.apsvērumā ir izvērtēti skaidrots, ko būtu jāievēro attiecībā uz datu subjekta informēšanu par datu apstrādi un to ievākšanu, Turklāt regulas 43.apsvēruma *expressis verbis* norāda: “Lai piekrišanu būtu apzināta, datu subjektam vajadzētu būt informētam vismaz par pārziņa identitāti un paredzētās personas datu apstrādes nolūkiem.” Autors norāda, ka ir pamats uzskatīt, ka neskatoties uz plašajiem personas datu apstrādes nolūkiem un datu iegūšanas veidiem, kuri aprakstīti jau minēto pārnacionālo korporāciju privātuma politikās, ne visos gadījumos regulas izpratnē šo piekrišanu var uzskatīt par brīvi sniegtu – spēkā esošu, jo attiecīgie nolūki ir pārāk plaši un nav pirms šīs piekrišanas došanas nepārprotami un konkrēti norādīti datu subjektam. Turklāt tiek piedāvāts iepazīties ar konfidencialitātes politiku un tad piekrist visam, vai nekam. Šāda pieeja nav savietojama ar regulas ievērošanu un nav ne mazākā pamata uzskatīt, ka datu

⁸⁶ Apple konfidencialitātes politika. Pieejams: <https://www.apple.com/legal/privacy/lv/> [aplūkots 22.04.2022.]

⁸⁷ Apple veselības pētījumu programmu konfidencialitātes politika. Pieejams: <https://www.apple.com/legal/privacy/apple-health-studies/lv/> [aplūkots 22.04.2022.]

⁸⁸ Facebook datu politika. Pieejams: <https://www.facebook.com/about/privacy/update?refid=42> [aplūkots 22.04.2022.]

⁸⁹ Kriminālprocesa likums. LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [01.01.2022. red.]

subjekts tiktiešām ir iepazinies gan ar nolūkiem, kuriem tas piekrīt, gan arī saprot kāda tieši informācija un kādos veidos tiks ievākta.

Autors secina, ka, neskatoties uz to, ka vadošo globālo korporāciju līgumos personas datu apstrādes nolūki, personas datu ieguves veidi un iegūstamie personas dati ir plaši aprakstīti un skaidroti, iegūstamo datu apjoms par katru datu subjektu nav savietojams ne vien ar regulas principiem, bet arī ar tiesībām uz privāto dzīvi, neskatoties uz to, ka datu subjekts ir pats devis piekrišanu. Turklāt šīs piekrišanas īstums regulas kontekstā ir apšaubāms.

3. PRAKSES NOZĪME, TENDENCES UN IETEKME PERSONAS DATU AIZSARDZĪBĀ GLOBĀLAJĀ TĪMEKLĪ

Kopš Eiropas Savienībā tika uzsākta Vispārējās datu aizsardzības regulas piemērošana, ir pagājuši četri gadi, kuru laikā ir sākusi veidoties kopēja prakse regulas piemērošanai, kā arī sākusi veidoties stabila judikatūra. Ņemot vērā, ka tāda mēroga pārnacionāls regulējums vēl var tikt uzskatīts par jaunu, vēl par agru ir uzskatīt, ka prakse un judikatūra šajā periodā ir nostabilizējusies, toties ir vērojamas attīstības tendences, kuras, autoraprāt, ir vērstas pareizā virzienā privātās dzīves neaizskaramības un personas datu aizsardzības nodrošināšanai ne vien Eiropas Savienības līmenī, bet arī globālajā informācijas telpā.

Saskaņā ar Datu valsts inspekcijas darbības pārskatu 2021.gadā Latvijā tika veiktas 1286 pārbaudes un piemēroti 17 korektīvie pasākumi, tajā skaitā sods, rājiens, tiesiskais pienākums,⁹⁰ attiecīgi vairums gadījumos personas datu aizskārums bijis neliels un datu pārzinis ar Datu valsts inspekcijas palīdzību ir novērsis nepilnības datu apstrādē. Iepazīstoties ar minēto pārskatu, autors secina, ka Datu valsts inspekcija uzvaru liek nevis uz sodīšanu, bet uz pārzīņu izglītošanu un pārkāpumu novēršanu, kā arī prevencijas veicināšanu, kas, atšķirībā no korektīviem pasākumiem, sekmē Vispārīgās datu aizsardzības regulas normatīvu nostiprināšanos praksē.

Viens no zīmīgākajiem ir Datu valsts inspekcijas (turpmāk – DVI) lēmums par 65000 euro naudas soda piemērošanu uzņēmumam Lursoft IT, kurā DVI paplašina Maksātnespējas likuma 132.panta 3.daļu par fiziskas personas maksātnespējas publicitātes nodrošināšanas maksimāli pieļaujamajiem termiņiem⁹¹ arī uz privāto tiesību juridisku personu turētajām datu bāzēm,⁹² līdz ar ko veicinot citos normatīvajos aktos esošo tiesību normu izmantošanu personas datu apstrādāšanas tiesisko pamatu formulēšanai.

Autors uzskata, ka tādējādi DVI skaidro arī datu publiskošanas un apstrādes termiņu noteikšanu regulas principu ievērošanai, nosakot, ka privāto tiesību juridiskajām personām, lai ievērotu regulas 5.panta 1.daļas c) apakšpunktā nostiprināto datu minimizēšanas principu kopsakarā ar šā paša panta e) apakšpunktā noteikto datu apstrādi, ne ilgāk kā tas nepieciešams, ir jāievēro arī citos normatīvajos aktos noteiktie termiņi, neskatoties uz to, ka normatīvais regulējums tieši neattiecas uz privāto tiesību juridisko personu.

---

⁹⁰ Datu valsts inspekcijas. Darbības pārskats 2021.gads. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/1535/download> [aplūkots 24.04.2022.]

⁹¹ Maksātnespējas likums. LV likums. Pieņemts: 26.07.2010. [01.01.2022. red.]

⁹² Datu valsts inspekcijas lēmuma izraksts par 23.11.2020. lēmuma apstrīdēšanu. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/273/download> [aplūkots 24.04.2022.]

Svarīgs DVI lēmums ir arī saistībā ar SIA “Shopping Services” piemēroto 150000 lielo administratīvo sodu, kurā lietvedība tika uzsākta pēc Spānijas Datu aizsardzības iestādes pārsūtītās sūdzības par regulas pārkāpumiem.⁹³ No DVI lēmuma var secināt, ka lietvedības periods ir bijis no 22.08.2018. līdz 18.02.2020., kas ir pietiekami ilgstošs, lai izsvērtu visus apstākļus. Ko var secināt arī pēc detalizētā pārkāpuma būtības izvērtējuma. Šis lēmums uzskatāmi parāda ne vien starptautisko sadarbību starp datu aizsardzības iestādēm, bet arī izvērtēšanas procesu, kas ir vairāk nekā pamatots un skrupulozs.

Latvijas Republikas Augstākā tiesa lēmumā SKA-921/2019 nostiprina, ka “Personas datu apstrādes atbilstība regulas prasībām ir tiesā izskatāmās lietas priekšmets, nevis priekšnoteikums tiesību vērsties tiesā izmantošanai.”⁹⁴ Tādējādi precizējot, ka personai ir iespēja vērsties tiesā, pat tad, ja ir aizdomas par aizskārumu, kas tai ir radies no pārziņa puses. Lietā SKA-219/2020 tiesa nostiprina robežu videonovērošanas sistēmu izmantošanai privātos mērķos, nosakot, ka “fiziska persona, veicot videonovērošanu savām privātajām vajadzībām bez nolūka šo informāciju nodot trešajām personām, nav uzskatāma par datu pārzini regulas izpratnē. Bet citāda veida izmantošana ir pieļaujama tikai regulas regulējuma ietvarā”.⁹⁵ Tādējādi novelkot skaidru robežu arī DVI amatpersonām turpmāko lietu izskatīšanai.

Autoraprāt, datu aizsardzības regulas kontekstā šīs ir svarīgākās LR Augstākās tiesas atziņas, kuras ietekmēs regulas pielietojumu Latvijā arī turpmāk, turklāt atrisina neziņu par to, kur vērsties personas datu aizskāruma gadījumā un kad to var darīt, kā arī, neapšaubāmi, sniedz atziņu par datu ievākšanu privātajām vajadzībām bez nolūka tos tālāk izmantot.

Pateicoties tādu organizāciju kā NOYB⁹⁶ darbībai, Eiropas Savienības valstu datu aizsardzība institūcijās nonāk ne mazums pamatotu un detalizētu pieteikumu par personas datu aizsardzības un privātās dzīves nodrošināšanu globālajā tīmeklī. Organizācija NOYB, laika periodā no 2018. – 2020.gadam kopumā savu biedru aizstāvībai ir iesniegusi datu aizsardzības iestādēm 127 pamatotus iesniegumus 115 dažādās valstīs⁹⁷⁹⁸. Ņemot vērā šāda tipa organizācijās ietilpstošu biedru presmes un specifiskās zināšanas ne vien tiesību zinātņu jomā, bet arī informācijas tehnoloģijās, autoraprāt, tas palīdz veidoties ne vien precīzai tiesu

---

⁹³ Datu valsts inspekcijas 18.02.2020. lēmums. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/275/download> [aplūkots 18.04.2022.]

⁹⁴ Citēts. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 22.02.2019. lēmums lietā Nr.SKA-921/2019 Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/5758> [aplūkots 17.04.2022.]

⁹⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 30.10.2020. spriedums lietā Nr.SKA-219/2020 Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/6704> [aplūkots 17.04.2022.]

⁹⁶ NOYB Our Detailed Concept. Pieejams: <https://noyb.eu/en/our-detailed-concept> [aplūkots 19.04.2022.]

⁹⁷ NOYB European Center for Digital Rights Annual Report 2020. Pieejams: https://noyb.eu/sites/default/files/2021-06/ANNUAL%20REPORT%202021_smallsize.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

⁹⁸ NOYB European Center for Digital Rights Annual Report 2018-2019. Pieejams: https://noyb.eu/sites/default/files/2020-09/Annual%20Report_2018-2019.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

judikatūrai, bet arī nostiprināt personas datu aizsardzību un tiesības uz privāto dzīvi. Tas saistīts galvenokārt ar to, ka vidusmēra datu subjektam nav specifisku zināšanu, lai kvalitatīvi noteiktu prettiesisku datu apstrādi, jo īpaši, kad tas tiek darīts slēptā veidā. Piemēram, “NOYB 2020.gada maijā Austrijā iesniedza sūdzību pret Google par tā Android reklamēšanas ID (angļu: Android Advertising ID), ko uzņēmums un tā partneri izmanto, lai izsekotu lietotāju darbības mobilā tālruņa ekosistēmā un ārpus tās. NOYB konstatēja, ka šo ID nav iespējams dzēst, vien izveidot jaunu, tādējādi tiek pārkāptas regulas 17.pantā nostiprinātās tiesības tikt aizmirstam. Balstoties uz minēto iesniegumu 2020.gada septembrī, Austrijas datu aizsardzības institūcija ir uzsākusi izmeklēšanu.”⁹⁹ Autors ir pārliecināts, ka bez specifiskām zināšanām šādu, regulas pārkāpumu nebūtu iespējams konstatēt.

Būtiski ir norādīt, ka, tā kā pārnacionālās korporācijas Amazon, Meta un Alphabet, kuru darbība jau tika apstiprināta šajā darbā,¹⁰⁰ izmanto savus meitas uzņēmumus darbības nodrošināšanai Eiropas Savienības teritorijā. Līdz ar ko organizācijām līdzīgām NOYB ir īpaši svarīga loma, jo tās spēj pārklāt plašāku ģeogrāfisko tvērumu kā atsevišķs datu subjekts, turklāt izvēlēties iedarboties uz tehnoloģiju gigantiem, izmantojot ne vien regulu, bet arī citu valstu normatīvos regulējumus. Tas nepieciešams tādēļ, ka dalībvalstu institūcijām ir atšķirīgi resursi un izmeklēšanas iespējas.

Piemēram, Ungārijas datu aizsardzības iestāde lēmumā Nr. NAIH/2020/5553 pret Google Ireland Ltd, izvēlējās neveikt detalizētāku aizskāruma izmeklēšanu vai nosūtīt pieteikumu Īrijas datu aizsardzības institūcijai, bet, daļēji apmierinot pieteicēja prasību, nolēma Google Ireland Ltd piemērot naudas soda ekvivalentu aptuveni 28.- euro (10000 HUF) un segt tiesas izdevumus. Lietā tika vērtēts, tostarp, regulas 12.panta pārkāpums.¹⁰¹ Šāds pieņemtais lēmums gan vairāk ir saistīts ar Ungārijas tiesību aktos noteiktajiem lēmuma pieņemšanas termiņiem. Bet, ņemot vērā aizskāruma būtību un iespējamās mērogs, var tikt uzskatīts par simbolisku un nepietiekami izmeklētu. Turpretī Īrijas Datu aizsardzības komisija pēc veiktas izvērtēšanas, lēmumā Nr. IN-18-12-2, par līdzīga rakstura pārkāpumiem (datu subjekta piekļuve datiem) un atklātiem citiem pārkāpumiem piemēroja WhatsApp Ireland Ltd naudas sodu kopēji 225 milj. euro apmērā, tai skaitā 30 milj. euro par regulas 12.panta pārkāpumu.¹⁰²

---

⁹⁹ NOYB European Center for Digital Rights Annual Report 2020. Pieejams: https://noyb.eu/sites/default/files/2021-06/ANNUAL%20REPORT%202021_smallsize.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁰⁰ Autora darba 27.-30.lpp

¹⁰¹ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (Ungārijas datu aizsardzības institūcija) 16.07.2020. lēmums lietā Nr. NAIH/2020/5553 Pieejams: <https://www.naih.hu/files/NAIH-2020-5553-hatarozat.pdf> [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁰² Commission for Data Protection (Īrijas datu aizsardzības komisija) 20.08.2021. lēmums lietā Nr. IN-18-12-2 Pieejams: https://edpb.europa.eu/system/files/2021-09/dpc_final_decision_redacted_for_issue_to_edpb_01-09-21_en.pdf [aplūkots 20.04.2022.]

Autors uzskata, ka šādas situācijas ir saistītas ne vien ar konkrētu valstu tiesībsargājošo iestāžu resursiem, tai skaitā intelektuālo resursu, bet arī ar vēl veidojošos kopējo tiesību praksi visā Eiropas Savienības teritorijā, kā arī ar katras konkrētas valsts tiesību sistēmas īpatnībām. Autors piebilst, ka šķietami lielās soda naudas nesastāda regulas 83.panta 5.punktā maksimālos apmērus, kas var būt pat līdz “4% no uzņēmuma globālā apgrozījuma iepriekšējā finanšu gadā”, kas globālo korporāciju gadījumā var sastādīt pat vairākus miljardus euro.

Par tiesību prakses nevienmērību un atsevišķu valstu normatīvo regulējumu īpatnībām liecina arī Vācijas Federālās augstākās tiesas lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, kura galvenais jautājums ir: “Vai Federālās apvienības (patērētāju tiesībās), pēc regulas stāšanās spēkā, joprojām ir tiesīgas celt prasības civiltiesā, aizstāvot patērētāju tiesības arī kontekstā ar regulas prasībām”¹⁰³. No kā var secināt, ka tiesai nav pārliecības par regulas piemērošanu attiecībā uz patērētāju aizsardzību.

Autors pievienojas Ģenerālvokāta Žana Rišāra Delatūra ar lietu saistītajam viedoklim, kas sniegts secinājumā 84.punktā, ka “personas datu aizsardzība evolucionē citās tādās tiesību jomās kā patērētāju tiesības un konkurences tiesības”.¹⁰⁴ Papildus tam, autors uzskata, ka datu aizsardzības tiesības lielākā vai mazākā mērā ir saistītas ar visām tiesību aizsardzības jomām un regulā sniegtās iespējas aizsargāt personas tiesības būtu samērīgi paplašināmas un izmantojamas attiecīgi.

Par viedokļu dalīšanos attiecībā uz datu aizsardzības regulas piemērošanu īpaši saistībā ar piemērojamajām sankcijām, liecina arī Īrijas Datu aizsardzības komisijas 2022.gada 15.marta preses relīze, kurā organizācija informē sabiedrību “par 17 milj. euro uzliktu naudas sodu korporācijai Meta Platforms (pirms tam Facebook Ireland Limited). Šāds lēmums tika pieņemts iesaistot Eiropas uzraugošās iestādes, kurām sākotnēji bija pretēji viedokļi, bet vēlāk tika nonākts pie kopēja lēmuma.”¹⁰⁵ Lēmums saistīts ar vairākām datu noplūdēm 2018.gadā, kuru rezultātā noplūda vairāki miljoni Facebook lietotāju datu.¹⁰⁶ Iespējams, salīdzinoši nelielais naudas sods tika piemērots sakarā ar to, ka šie incidenti notikuši regulas pirmajā darbības gadā, turklāt tehniskā rakstura nepilnības Meta Platforms piederošajā produktā tika novērstas.

Kā secināms no grafika (skatīt pielikumu Nr.5), kurā atspoguļots piemēroto sankciju skaits, praksē joprojām prevalē soda sankciju nepiemērošana un darbs ar datu pārzini, līdzīgi

---

¹⁰³ Ģenerālvokāta Žana Rišāra Delatūra 02.12.2021. secinājumi lietā C-319/20 Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:62020CC0319&qid=1650827089291> [aplūkots 24.04.2022.]

¹⁰⁴ Turpat 84.punkts

¹⁰⁵ Data Protection Commission announces decision in Meta (Facebook) inquiry. Pieejams: <https://dataprotection.ie/en/news-media/press-releases/data-protection-commission-announces-decision-meta-facebook-inquiry> [aplūkots 24.04.2022.]

¹⁰⁶ Cimparu C., Phone numbers for 533 million Facebook users leaked on hacking forum. Pieejams: <https://therecord.media/phone-numbers-for-533-million-facebook-users-leaked-on-hacking-forum/> [aplūkots 22.04.2022.]

kā tas ir Datu valsts inspekcijas gadījumā. Autoraprāt šī tendence ir svarīga, jo, kamēr veidojas pieredze un judikatūra, preventīvais darbs un palīdzība nepilnību novēršanā ir efektīvāka nekā soda sankciju piemērošana. Negatīvs piemērs šajā jomā ir Spānijas karaliste kurā, salīdzinājumā ar citām valstīm, tiek piemērota pārsvarā sodīšana.

Kā piemēru var minēt Spānijas datu aizsardzības institūcijas lēmumu Nr. PS/00043/2021, kurā namu īpašnieku apvienībai nosaka naudas sodu 500 euro apmērā par parādnieku publicēšanu uz ziņojumu dēļiem namu pirmajos stāvos.¹⁰⁷ No lēmuma var secināt, ka namu īpašnieku apvienības vadībai nebija skaidra regulā iekļautā datu aizsardzība, turklāt pārkāpums tika novērsts bez ierunām, bet neskatoties uz to Spānijas datu aizsardzības institūcija tomēr piemēro sodošu sankciju.

Spānijas datu aizsardzības institūcijas lēmumā PS/00408/2021, par uzstādītām īpašumā videnovērošanas iekārtām, kuras skar citu īpašumu ticis piemērots naudas sods 2500 euro apmērā. Šis soda apmērs pamatots arī ar nama īpašnieka pilnīgu atteikšanos sadarboties ar varas iestādēm, turklāt, no materiāla izriet, ka namīpašnieks draud Spānijas datu aizsardzības iestādei: “..esiet ļoti uzmanīgi ar to ko jūs dariet un ko sūtiet uz manu īpašumu(..)”¹⁰⁸

Autoraprāt, galvenie faktori, kuri ietekmē izvēlēto iedarbības mehānismu pārkāpumu izskatīšanā un lēmumu pieņemšanā ir saistīti ar katras valsts nacionālajām īpatnībām un valsts institūciju ierastās darbības praksi.

Atgriežoties pie pārnacionālo korporāciju darbībās pieļautajiem datu aizsardzības pārkāpumiem, jāmin daži spriedumi, kuri iezīmē jaunu tendenci datu aizsardzības regulas piemērošanai kas tieši saistīts ar soda sankcijām. Francijas datu aizsardzības institūcijas 2021.gada 31.decembra lēmumā Nr.SAN-2021-024 pret Facebook¹⁰⁹ un 2021.gada 31.decembra lēmumā Nr.SAN-2021-023 pret Google LLC un Google Ireland limited,¹¹⁰ piemērojusi soda naudas un pienākumu trīs mēnešu laikā novērst konstatētos pārkāpumus, šoreiz ne dokumentos, bet sistēmu darbībā, turklāt piemērojot arī kumulatīvo sodīšanas metodi par katru nepamatoti kavēto dienu.¹¹¹¹¹² Šādu soli Francijas datu aizsardzības institūcija pamato tostarp ar iepriekš izdarītiem analogiskiem pārkāpumiem, par kuru gadījumā arī bija piemērots kumulatīvs sods par pārkāpuma novēršanas nepamatotu kavēšanu, bet izpildīts tika tikai

---

¹⁰⁷ Spānijas Datu aizsardzības aģentūras 01.09.2020. lēmums lietā Nr. PS/00043/2021 Pieejams: <https://www.aepd.es/es/documento/ps-00043-2021.pdf> [aplūkots 24.04.2022.]

¹⁰⁸ Spānijas Datu aizsardzības aģentūras 12.05.2021. lēmums lietā Nr. PS/00408/2021 Pieejams: <https://www.aepd.es/es/documento/ps-00043-2021.pdf> [aplūkots 24.04.2022.]

¹⁰⁹ Commission Nationale Informatique & Libertes 31.12.2021. lēmums lietā Nr.SAN-2021-024 Pieejams: <https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000044840532> [aplūkots 24.04.2022.]

¹¹⁰ Commission Nationale Informatique & Libertes 31.12.2021. lēmums lietā Nr.SAN-2021-023 Pieejams: <https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000044840062> [aplūkots 24.04.2022.]

¹¹¹ Turpat.

¹¹² Turpat.

formāli.¹¹³

Šādu pašu soli ir spērusi arī Luksemburgas datu aizsardzības institūcija, kura, vadoties pēc Amazon ikgadējās atskaites ASV Drošības un biržas komisijai, ir piemērojusi 746 milj. euro soda naudu par Vispārīgās datu aizsardzības regulas neievērošanu,¹¹⁴ bet tā lēmumam vēl nav beidzies apstrīdēšanas termiņā Luksemburgas Administratīvajā Tribunālā, lietas detaļas netiek atklātas.¹¹⁵ Bet ir zināms, ka sākotnēji tika piemērots arī kumulatīvais sods 746000 eur, kuru Luksemburgas Administratīvās tiesas prezidents atcēla.¹¹⁶

Autoraprāt kumulatīvās sankcijas, kas piemērojamas par nepamatotu pārkāpuma novēršanas termiņa kavēšanu ir pareizs solis, lai ietekmētu pārnacionālas korporācijas. Šādu viedokli autors pamato ar līdz šim piemēroto soda sankciju nespēju nodrošināt ātru un efektīvu rīcību no šo organizāciju puses. Jo “nomaksāt soda naudas un turpināt ierasto praksi neskatoties uz normatīvo tiesību aktu neievērošanu un ndudas sodiem ir pamatos ar ekonomiskajām interesēm, kas šo korporāciju gadījumā prevalē”.¹¹⁷

Autors secina, ka datu aizsardzības regula ir efektīvs mehānisms privāto tiesību nodrošināšanai attiecībā uz lokāla līmeņa datu apstrādātājiem, kā arī starptautiska līmeņa datu apstrādātājiem, kuri nav sasnieguši noteiktus finansu un ietekmes stāvokļus, kā lielās pārnacionālās korporācijas. Bet lielo pārnacionālo korporāciju gadījumā regula nespēj pietiekami efektīvi un strauji ietekmēt to pielāgošanos tiesiskas datu apstrādes nepieciešamībai. Tas saistīts ar šo korporāciju īpašo tirgus un ietekmes statusu.

Arī Eiropas Komisijai ir līdzīgs viedoklis. Eiropas Komisija priekšlikumā Eiropas parlamenta un Padomes regulas par sāncensīgiem un godīgiem tirgiem digitālajā nozarē (Digitālo tirgu tiesību akts) ir noteikusi šādām korporācijām “vārtziņa” statusu, kuru piešķir pēc piedāvātās regulas 3.panta kritērijiem. Vārtziņiem regulas priekšlikumā ir uzlikti papildus pienākumi, tai skaitā 7.panta 1.daļā veikt savas darbības saskaņā ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu, nodot komisijai izvērtēt jaunu pakalpojumu atbilstību EEZ normatīvajiem aktiem pirms tā ieviešanas, kā arī liegt saistītajām platformām apmainīties ar “persondatiem” (regulas priekšlikuma izpratnē – personas dati). Attiecībā uz vārtziņiem regulas priekšlikumā tiek

---

¹¹³ Commission Nationale Informatique & Libertés 07.12.2020. lēmums lietā Nr. SAN-2020-012 Pieejams: https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000042635706?init=true&page=1&query=SAN-2020-012&searchField=ALL&tab_selection=all [aplūkots 24.04.2022.]

¹¹⁴ United States Securities and Exchange Commission Form 10-Q. Amazon.com, INC. Pieejams: https://www.sec.gov/ix?doc=/Archives/edgar/data/0001018724/000101872421000020/amzn-20210630.htm#i5986f88ea1e04d5c91ff09fed8d716f0_103 [aplūkots: 24.04.2022.]

¹¹⁵ National Commission for Data Protection. Decision regarding Amazon Europe Core S.A.R.L. Pieejams: <https://cnpd.public.lu/en/actualites/international/2021/08/decision-amazon-2.html> [aplūkots 24.04.2022.]

¹¹⁶ Palesio P.E., Luxembourg slaps record €750 million fine on Amazon. Pieejams: <https://www.luxtimes.lu/en/business-finance/luxembourg-slaps-record-750-million-fine-on-amazon-6103f12ede135b92369f5620> [aplūkots 24.04.2022.]

¹¹⁷ Autora darba 19.lpp.

ietvertas arī daudz stingrākas sankcijas, līdz 10% no kopējā grupas pagājušā gada apgrozījuma, kumulatīvo sodu piemērojamība līdz 1% no gada kopējā apgrozījuma dienā, kā arī daudz stingrāki un efektīvāki kontroles mehānismi.¹¹⁸

Secinājumā var piebilst, ka kopumā Eiropas savienība ir ieņēmusi strauju virzienu, lai nodrošinātu tiesisku privātās dzīves aizsardzību attiecībā uz personas datiem, ko nodrošina ne vien esoši normatīvie regulējumi, kā Vispārīgā datu aizsardzība regula, Eiropas savienības pamattiesību harta un citi nacionāli un pārnacionāli regulējumi, bet arī tālredzīgi cenšas aktuālās digitalizācijas problēmas risināt pārnacionālā līmenī izmantojot jaunus un mūsdienu pasaulei pielāgotus normatīvos regulējumus.

---

¹¹⁸ Priekšlikums Eiropas parlamenta un padomes regulai par sācijasīgiem un godīgiem tirgiem digitālajā nozarē (Digitālo tirgu tiesību akts). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52020PC0842> [aplūkots 24.04.2022.]

4. EKSPERIMENTS UN TĒMA DISKUSIJAI

Privātā dzīve un privātums mūsdienu digitālajā informācijas telpā, iespējams, ir juridiska fikcija, autors to nevar nedz apstiprināt, nedz arī noliegt, toties analogijā var norādīt uz indivīda domas un viedokļa ietekmēšanas vienkāršumu.

2009.gada 25.oktobrī uzņēmums Tele 2 veica reklāmas un mārketinga akciju savam produktam “Meteorīts”, kuras laikā, kā viens no uzmanības piesaistas veidiem bija inscinēta aina Mazsalacas novada Sēļu pagastā ar it kā nokrituša meteorīta krāteri.¹¹⁹ Jau pāris dienas vēlāk visas pasaules ziņu kanālos atskanēja informācija par Latvijā nokritušu meteorītu,¹²⁰ raisot sarunas arī zinātniskās aprindās, kopā sasniedzot milzīgas globālas cilvēku masas.¹²¹ Tieši tik viegli ir ietekmēt mūsdienu informācijas telpu.

Līdz ar ko var nepārprotami secināt, ka pārnacionālās korporācijas ar personu datiem, kuri tiem ir pieejami, un iespējām šos datus izmantot, var kardināli ietekmēt ikkatras personas informatīvo telpu, caur to veidojot arī privātās dzīves un privātuma telpu atbilstoši saviem ieskatiem. Un atteikties no šo korporāciju piedāvātajiem produktiem un pakalpojumiem nav tik vienkārši, līdz ar ko ir nepieciešams pastiprināt esošo tiesisko regulējumu ne vien ar jauniem normatīviem tiesību aktiem, bet ar jaunām inovatīvām metodēm, jo pilnībā norobežot personu no ciparu vides gigantu ietekmes nav iespējams.

Autors piedāvā veikt domu eksperimentu un iedomāties savu dzīvi atsakoties no šo korporāciju sniegtajiem pakalpojumiem:

- 1) Atsakoties no Microsoft produktiem, mums vairs nav pieejama Windows operētājsistēma un biroja programmatūra tāda kā Word, Excel, Powerpoint. Arī liela daļa valsts datu bāzu vairs nedarbojas, jo ir atkarīgas no Microsoft produktiem, tajā skaitā e-pasta sistēmas.
- 2) Atsakoties no Meta produktiem, mums vairs nav pieejami, piemēram, Facebook, Instagram un WhatsApp pakalpojumi, kā arī virkne pakalpojumu, kuros lai reģistrētos, ir nepieciešams kāds no Meta produktiem.
- 3) Atsakoties no Alphabet (Google) produktiem, mums vairs nav pieejama Android operētājsistēma viedtālrunos un televizoros, Google meklētājs, Google GPS kartes, vairums viedpulksteņu, Youtube sociālais tīkls, Gmail e-pasta sistēma un visas tīmekļa vietnes, kuras izmanto Google analītiku.
- 4) Atsakoties no Apple produktiem, nav vairs pieejami Iphone, kas ir vienīgā vērā ņemamā

---

¹¹⁹ 2009 Latvian meteorite hoax. Pieejams: https://en.wikipedia.org/wiki/2009_Latvian_meteorite_hoax [aplūkots 24.04.2022.]

¹²⁰ Radioactive meteorite crashes in Latvia. Pieejams: <https://euroradio.fm/en/radioactive-meteorite-crashes-latvia-video> [aplūkots 24.04.2022.]

¹²¹ Suspected meteorite lands in Latvia. Pieejams: https://www.upi.com/Science_News/2009/10/26/Suspected-meteorite-lands-in-Latvia/42351256568452/ [aplūkots 24.04.2022.]

alternatīva Android telefoniem, Itune mūzikas straumēšana.

(līdz ar ko principā zūd arī alternatīvas viedtālrunu izmantošanai)

5) Atsakoties no Amazon produktiem, mums nav pieeja Amazon pirkumu platformai un visiem internet veikaliem, kas izmanto šīs platformas sistēmas, tai skaitā virknei citu tīmekļa resursu, kas izvietoti Amazon datu centros.

Tādējādi mums ir ierobežota piekļuve interneta resursiem, saziņai ar citām personām, ierobežota piekļuve informācijai kā tādai, ierobežotas darba iespējas, ierobežotas iespējas iegūt kvalitatīvu izglītību, ierobežota iespēja iepazīties ar partiju vēlēšanu programmām, ierobežota iespēja piekļūt normatīvajiem aktiem, nemaz nerunājot par judikatūru... Vai persona, kas nepiekrīt dalīties ar savu privāto dzīvi, līdz ar ko neizmanto nevienu no šiem pakalpojumiem, mūsdienās ir spējīga iekļauties sabiedrībā un būt pilntiesīgs tās loceklis?

Autoraprāt, privātā dzīve un iekļaušanās mūsdienu sabiedrībā ir pretējos Temīdas svaru kausos, līdz ar ko katram indivīdam ir jādod iespēja panākt savu individuālo līdzsvaru starp privāto dzīvi un integrāciju sabiedrībā, iespēju pasargāt savu privātumu un atklāt tikai tik, cik tas ir nepieciešams. Prakse parāda, ka Vispārīgā datu aizsardzības regula ir stabils solis pareizajā virzienā, lai nosargātu indivīda tiesības kontrolēt šo līdzsvaru starp Satversmes 96.pantā nostiprinātajām tiesībām uz privāto dzīvi, mūsdienu tehnoloģiju sniegtajām iespējām un pilnvērtīgu integrēšanos mūsdienu sabiedrībā.

KOPSAVILKUMS

Aizstāvēšanai tiek izvirzītas šādas tēzes:

1. Tiesības uz privāto dzīvi un privātums ir ne vien demokrātiskās sabiedrības viens no svarīgākajiem stūrakmeņiem, bet arī cilvēktiesību neatņemama un neaizstājama sastāvdaļa, bez kuras nav iedomājama tiesiska sabiedrība, kā arī indivīda kā personības attīstība.
2. Vispārīgās datu aizsardzības regulā lietotie neveiklie termini, kas apgrūtina tās izpratni un piemērošanu, var novest pie sodāmiem pārkāpumiem un nepareizas Vispārīgās datu aizsardzības regulas interpretācijas, kā arī nevienmērīgas prakses veidošanās. No tā ir iespējams izvairīties likumdevējam aizstājot šos terminus ar precīzākiem, kas vairāk atbilstoši terminu būtībai.
3. Galvenie faktori, kas ietekmē lielo starptautisko informācijas tehnoloģiju uzņēmumu datu apstrādes neatbilstību Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasību izpildei:
  - a. komunikācijas barjeras starp datu aizsardzības speciālistu un sistēmu izstrādātājiem,
  - b. ļaunprātīga rīcība finansiāla labuma gūšanai, kas ir nesamērīgi pārkāps par iespējamajām sekām.
4. Datu aizsardzības institūcijas prioritāri izvēlas veikt preventīvi skaidrojošas darbības ar mērķi novērst turpmāko pārkāpumu iespējamību, bet tas atkarīgs no konkrētās valsts nacionālajām un tiesiskajām īpatnībām, kā arī datu aizsardzības institūcijām pieejamajiem resursiem. Līdz ar ko veidojas nevienmērīga prakse. Likumdevējam ir nepieciešams izstrādāt datu aizsardzības institūcijām vienotas un konkrētas vadlīnijas lēmumu pieņemšanai par piemērojamajām sankcijām Vispārīgās datu aizsardzības regulas pārkāpumu gadījumā.
5. Neskatoties uz to, ka likumdevējs ir noteicis elektronisko sakaru komersantiem uzglabājamās informācijas apjomu par transakcijām tīmeklī, kā arī šīs informācijas glabāšanas ilgumu, elektronisko sakaru komersanti šīs prasības vai nu nepilda, vai nepilna pienācīgi, līdz ar ko nepamatoti kavē izmeklēšanas iestāžu un tiesu darbu. Kā risinājums tiek piedāvāts stingrāka kontrole pār šo prasību izpildi, kā arī konkrētas prasības šo datu uzglabāšanas un pārvaldības sistēmām, kuras jāievieš elektronisko sakaru komersantiem.
6. Neskatoties uz datu subjekta šķietamo piekrišanu, lielo starptautisko korporāciju iegūstamo datu apjoms par datu subjektu nav savietojams nedz ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas datu minimizēšanas principu, nedz ar tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību. Datu subjektiem netiek dota pilnvērtīga iespēja neļaut iegūt savus personas datus saglabājot iespēju pilnvērtīgi izmantot iekārtas un pakalpojumus. Likumdevējs jau ir spēris pimos soļus, lai atrisinātu šo problēmu – ietekmīgākās pārnacionālās korporācijas jaunā normatīvā regulējumā

tiks nodalītas kā atsevišķa mērķa grupa tiesību regulējumiem, kas nākotnē pastiprinās ne vien konkurenci, bet arī Vispārīgās datu aizsardzības regulas ievērošanu un kontroli.

7. Analizējot lielos datus ar mākslīgā intelekta palīdzību tiek masveidā pielāgots informācijas saturs konkrēti ikkatras personas šķietamam interešu lokam, tādējādi mākslīgi tiek izveidota informatīvā telpa ap personu, kura nosaka personas viedokli, uzskatus, uztveri. Šāda tipa darbības ir nopietns tiesību uz privāto dzīvi aizskārums, kā arī citu cilvēka pamattiesību un pamatbrīvību aizskārums. Tas var tikt pielīdzināts cenzūrai. Kā vienīgais risinājums ir imperatīvi aizliegt šāda tipa darbības.

LITERATŪRAS SARAKSTS

Literatūra

- 1) Alphabet Inc. Pieejams: https://en.wikipedia.org/wiki/Alphabet_Inc. [aplūkots 18.04.2022.]
- 2) Annual revenue of Google from 2002-2021 Pieejams:
<https://www.statista.com/statistics/266206/googles-annual-global-revenue/> [aplūkots 18.04.2022.]
- 3) Asimov I. Runaround. Astounding Science Fiction, 1942, Vol. XXIX, No.1, pp.100
- 4) Buholcs J. Revolūcijas, kuras mūsdienās veido sociālie mediji. LV Portāls. Pieejams:
<https://lvportals.lv/viedokli/324975-revolucijas-kuras-musdienas-veido-socialie-mediji-2021> [aplūkots 22.04.2022.]
- 5) Cambridge Dictionary. Web crawler. Pieejams:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/web-crawler> [aplūkots 21.04.2022.]
- 6) Cambridge Dictionary Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/big-data> [aplūkots 22.04.2022.]
- 7) Cambridge dictionary. Pieejams:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/controller> [aplūkots 28.03.2022.]
- 8) Cimparu C., Phone numbers for 533 million Facebook users leaked on hacking forum.. Pieejams: <https://therecord.media/phone-numbers-for-533-million-facebook-users-leaked-on-hacking-forum/> [aplūkots 22.04.2022.]
- 9) Cohen-Almagor R. A., Privacy – Two Episodes: Princess Diana’s Death and Les Editions Vice-Versa Inc. v Aubry. International Journal of Communications Law and Policy, Issue 7, 2002/2003
- 10) Cornell Law School Legal Information Institute free legal dictionary “Wex”, Pieejams: https://www.law.cornell.edu/wex/natural_person [aplūkots 28.03.2022.]
- 11) Danovskis E., Ruķers M., Lībiņa-Engere I., Latvijas Republikas Satversmes 96.panta komentārs, Grām. Latvijas Republikas Satversmes komentāri VIII nodaļa Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā redakcijā. Latvijas vēstnesis, 2011
- 12) Data Protection Commission announces decision in Meta (Facebook) inquiry. Pieejams: <https://dataprotection.ie/en/news-media/press-releases/data-protection-commission-announces-decision-meta-facebook-inquiry> [aplūkots 24.04.2022.]
- 13) Datu valsts inspekcija piemēro naudas sodu 150 000 euro apmērā komersantam par prettiesiskām darbībām ar fiziskas personas datiem. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/datu-valsts-inspekcija-piemero-naudas-sodu-150-000-euro-apmera-komersantam-par->

- prettiesiskam-darbibam-ar-fiziskas-personas-datiem?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F [aplūkots 18.04.2022.]
- 14)** Garsvāne S., Kamenska A., Leimane I., Levits E., Mits M., Muižnieks N., Tāre I., Ziemele I., Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Rīga: Izglītības soļi, 2000
- 15)** GDPR Enforcement Tracker. Pieejams: <https://www.enforcementtracker.com> [aplūkots 19.04.2022.]
- 16)** Griffin E., A First Look at Communication Theory. 8th Edition. New York: McGraw-Hill., 2011
- 17)** Haenlein M., Kaplan A. A Brief History of Artificial Intelligence: On the Past, Present and Future of Artificial Intelligence. California Management Review 1-10, 2019
- 18)** Highest fines: by type of violation. Pieejams: <https://www.enforcementtracker.com/?insights> [aplūkots 22.04.2022.]
- 19)** How Much Data is Produced Every Day. Northeastern University. Pieejams: <https://www.northeastern.edu/graduate/blog/how-much-data-produced-every-day/> [aplūkots 22.04.2022.]
- 20)** How The WEB Works. Pieejams: <https://academind.com/tutorials/how-the-web-works> [aplūkots 21.04.2022.]
- 21)** Joksts O., Girgensone B., Mihailovs I. J., Terminu skaidrojošā vārdnīca civiltiesībās (lietu tiesības), Rīga: Izdevniecība Drukātava, 2016
- 22)** Jones K. The Big Five: Largest Acquisitions by Tech Company. Pieejams: <https://www.visualcapitalist.com/the-big-five-largest-acquisitions-by-tech-company/> [aplūkots 01.04.2022.]
- 23)** Kashman M. Announcement | Intelligence-powered search, Delve, and Microsoft Graph update. Microsoft. Pieejams: <https://techcommunity.microsoft.com/t5/microsoft-search-blog/announcement-intelligence-powered-search-delve-and-microsoft/ba-p/46529> [aplūkots 22.04.2022.]
- 24)** Kāršenieks J., Datu aizsardzība un tiesības uz privātuma aizsardzību kriminālprocesā. Promocijas darba kopsavilkums., Daugavpils: Daugavpils universitātes Akadēmiskais apgāds “Saule”, 2020
- 25)** Kovalevska A. V. Neuro-Linguistic Programming: Basic Influential Techniques. Colloquium-Journal. 2021. No. 3(90), Pieejams: <https://doi.org/10.24412/2520-6990-2021-390-49-51> [aplūkots 27.03.2022.]
- 26)** Latviešu literārās valodas vārdnīca. Pieejams: <https://tezaurs.lv/mwe:89432> [aplūkots 28.03.2022.]

- 27)** Latviešu literārās valodas vārdnīca. Pieejams: <https://tezaurs.lv/pārzinis> [aplūkots 28.03.2022.]
- 28)** Lecher C. Facebook updates its platform policy to forbid using data for surveillance. The Verge. 2017. Pieejams: <https://www.theverge.com/2017/3/13/14909248/facebook-platform-surveillance-policy-developers-data> [aplūkots 22.04.2022.]
- 29)** Letonika. Angļu – latviešu vārdnīca. Pieejams: <https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?q=mankind&s=0&g=2&r=10331062> [aplūkots 28.03.2022.]
- 30)** Letonika. Angļu – latviešu vārdnīca. Pieejams: <https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?r=10331062&q=preferences&cid=319466&g=2> [aplūkots 28.03.2022.]
- 31)** Lexico. Meaning of data processing in English. Pieejams: https://www.lexico.com/definition/data_processing [aplūkots 12.05.2022.]
- 32)** LR Valsts valodas centra datubāze – termini.gov.lv Pieejams: <https://termini.gov.lv/atrast/domain%20name%20system> [aplūkots 21.04.2022.]
- 33)** LR Valsts valodas centra datubāze – termini.gov.lv, Pieejams: <https://termini.gov.lv/atrast/pārzinis> [aplūkots 20.04.2022.]
- 34)** Martin G. Gabriel García Márquez a life. London: Bloomsbury Publishing Plc, 2008.
- 35)** Marz N., Warren J., Big Data. Principles and best practices of scalable real-time data system. New York: Manning Publications Co., 2015
- 36)** Model Rules on Impact Assessment of Algorithmic Decision-Making Systems Used by Public Administration. Report of the European Law Institute. Pieejams: https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Model_Rules_on_Impact_Assessment_of_ADMSs_Used_by_Public_Administration.pdf [aplūkots 15.05.2022.]
- 37)** Neimans J. Demokrātija. Jurista Vārds, 2022, nr.7
- 38)** Number of full-time Alphabet employees from 2007-2021 Pieejams: <https://www.statista.com/statistics/273744/number-of-full-time-google-employees/> [aplūkots 18.04.2022.]
- 39)** Operating System Market Share Worldwide Mar 2021 – Mar 2022. Pieejams: <https://gs.statcounter.com/os-market-share> [aplūkots 22.04.2022.]
- 40)** Oxford Reference. Pieejams: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100319254> [aplūkots 28.03.2022.]

- 41)** Palesio P.E., Luxembourg slaps record €750 million fine on Amazon. Pieejams: <https://www.luxtimes.lu/en/business-finance/luxembourg-slaps-record-750-million-fine-on-amazon-6103f12ede135b92369f5620> [aplūkots 24.04.2022.]
- 42)** Pamatnostādnes par automatizētu individuālu lēmumu pieņemšanu un profilēšanu Regulas 2016/679 nolūkiem. 22.lpp. Pieejams: <https://www.dvi.gov.lv/lv/media/70/download> [aplūkots 22.04.2022.]
- 43)** Personvārdu datu bāze. Pieejams: <https://personvardi.pmlp.gov.lv/index.php?name=jānis> [aplūkots 21.04.2022.]
- 44)** Radioactive meteorite crashes in Latvia. Pieejams: <https://euroradio.fm/en/radioactive-meteorite-crashes-latvia-video> [aplūkots 24.04.2022.]
- 45)** Rivera E., The V's of Big Data. Marbella International University Centre. Pieejams: <https://miuc.org/vs-big-data/> [aplūkots 22.04.2022]
- 46)** Rozenbergs R., Dreibalts U., "Tele 2" neatklāj naida runas paudējus. Pieejams: <https://neatkariga.nra.lv/izpete/343159-tele2-neatklaj-naida-runas-paudejus> [aplūkots 22.04.2022.]
- 47)** Ruķers M. Fizisko personu datu aizsardzības likuma komentāri. Rīga: E-sabiedrības risinājumi, 2008
- 48)** ScienceDirect. Android Application. Pieejams: <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/android-application> [aplūkots 22.04.2022.]
- 49)** Strazdiņš M. Sasisto logu teorija kibervidē, jeb Interneta vides kriminalizēšanās. Studiju darbs: Latvijas Universitāte, 2020
- 50)** Suspected meteorite lands in Latvia. Pieejams: https://www.upi.com/Science_News/2009/10/26/Suspected-meteorite-lands-in-Latvia/42351256568452/ [aplūkots 24.04.2022.]
- 51)** The Nobel Prize. John F. Nash Jr. Biographical. Pieejams: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1994/nash/biographical/> [aplūkots 22.04.2022.]
- 52)** United States Securities and Exchange Commission Form 10-Q. Amazon.com, INC. Pieejams: https://www.sec.gov/ix?doc=/Archives/edgar/data/0001018724/000101872421000020/amzn-20210630.htm#i5986f88ea1e04d5c91ff09fed8d716f0_103[aplūkots: 24.04.2022.]
- 53)** Warren D.S., Brandeis D.L. The right to privacy. Harvard Law Review, 1890, no.5 pp. 193-220

54) 2009 Latvian meteorite hoax. Pieejams:

https://en.wikipedia.org/wiki/2009_Latvian_meteorite_hoax [aplūkots 24.04.2022.]

Normatīvie akti

55) ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieņemts 10.12.1948. [10.12.1948. red.]

56) Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīta Romā 04.11.1950 [07.03.2022.]

57) Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Pieņemts 07.12.2000. [07.03.2022.]

58) Eiropas parlamenta un padomes regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). Pieņemts 27.04.2016. [27.03.2022.]

59) Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz persona datu automātisko apstrādi. Parakstīts Strasbūrā 28.01.1981. [30.05.2001. red.]

60) Latvijas Republikas Satversme. LV likums. Pieņemts 15.02.1922. [07.03.2022.]

61) Civillikums. LV likums. Pieņemts 28.01.1937. [27.03.2022.]

62) Informācijas atklātības likums. LV likums. Pieņemts 29.10.1998. [06.10.2015. red.]

63) Fizisko personu datu aizsardzības likums. LV Likums. Pieņemts 23.03.2000. Zaudējis spēku 05.07.2018. [07.03.2014. red.]

64) Elektronisko sakaru likums. LV likums. Pieņemts 18.10.2004. [12.03.2022. red.]

65) Kriminālprocesa likums. LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [01.01.2022. red.]

66) Maksātspējas likums. LV likums. Pieņemts: 26.07.2010. [01.01.2022. red.]

67) Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés

[Francijas 1978. gada 6. janvāra Likums Nr. 78-17 par datu apstrādi, failiem un brīvībām]

Pieejams: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000037813978 [aplūkots 18.04.2022.]

68) Age of Legal Capacity (Scotland) Act 1991 [Likums par rīcībspējas vecumu (Skotija)],

Pieejams: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/50/section/1> [aplūkots 19.04.2022.]

69) Constitution of the Republic of Lithuania [Lietuvas Republikas Konstitūcija]. Pieņemts

25.10.1992. [25.04.2006. red.] Pieejams: [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.21892)

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.21892](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.21892) [aplūkots 11.04.2022.]

Judikatūra un prakse

70) ECT 06.06.2016. spriedums lietā Szabo and Vissy v. Hungary. Pieejams:

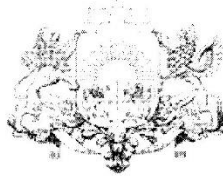
[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-160020"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) [aplūkots 16.05.2022.]

- 71)** EST 04.05.2017. prejudiciāls nolēmums lietā Nr. C-13/16 Pieejams:
<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=187183&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4027267> [aplūkots 18.04.2022.]
- 72)** Satversmes tiesas 2011.gada 14.marta spriedums lietā Nr. 2010-51-01 Pieejams:
https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2010-51-01_Spriedums.pdf
[aplūkots 11.05.2022.]
- 73)** Satversmes tiesas 26.01.2005. sprieduma lietā Nr. 2004-17-01 10.p. Pieejams:
https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2004-17-01_Spriedums.pdf
[aplūkots 11.04.2022.]
- 74)** U.S. Supreme Court. Wheaton v. Peters. 09.1834. 33 U.S. 591. Pieejams:
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/33/591/> [aplūkots 07.03.2022.]
- 75)** Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 22.02.2019. lēmums lietā Nr.SKA-921/2019 Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/5758>
[aplūkots 17.04.2022.]
- 76)** Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 30.10.2020. spriedums lietā Nr.SKA-219/2020 Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/6704>
[aplūkots 17.04.2022.]
- 77)** Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 31.10.2018. spriedums lietā Nr.SKA-20/2018 Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/5626>
[aplūkots 27.03.2022.]
- 78)** An inquisition taken for our Sovereign Lady the Queen. Royal Courts of Justice, 2008, Pieejams:
https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20090607230257mp_/http://www.scottbaker-inquests.gov.uk/evidence/docs/inquisition_diana.pdf [aplūkots: 04.04.2022.]
- 79)** Ģenerāladvokāta Žana Rišāra Delatūra 02.12.2021. secinājumi lietā C-319/20 Pieejams:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:62020CC0319&qid=1650827089291> [aplūkots 24.04.2022.]
- 80)** Datu valsts inspekcijas 18.02.2020. lēmums. Pieejams:
<https://www.dvi.gov.lv/lv/media/275/download> [aplūkots 18.04.2022.]
- 81)** Datu valsts inspekcijas lēmuma izraksts par 23.11.2020. lēmuma apstrīdēšanu. Pieejams:
<https://www.dvi.gov.lv/lv/media/273/download> [aplūkots 24.04.2022.]
- 82)** Datu valsts inspekcijas. Darbības pārskats 2021.gads. Pieejams:
<https://www.dvi.gov.lv/lv/media/1535/download> [aplūkots 24.04.2022.]

- 83)** A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (Ungārijas datu aizsardzības institūcija) 16.07.2020. lēmums lietā Nr. NAIH/2020/5553 Pieejams:
<https://www.naih.hu/files/NAIH-2020-5553-hatarozat.pdf> [aplūkots 19.04.2022.]
- 84)** Commission Nationale Informatique & Libertes 07.12.2020. lēmums lietā Nr. SAN-2020-012 Pieejams:
https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000042635706?init=true&page=1&query=SAN-2020-012&searchField=ALL&tab_selection=all [aplūkots 24.04.2022.]
- 85)** Commission Nationale Informatique & Libertes 31.12.2021. lēmums lietā Nr.SAN-2021-023 Pieejams: <https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000044840062> [aplūkots 24.04.2022.]
- 86)** Commission Nationale Informatique & Libertes 31.12.2021. lēmums lietā Nr.SAN-2021-024 Pieejams: <https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000044840532> [aplūkots 24.04.2022.]
- 87)** Commission Nationale Informatique & Libertes lēmums lietā Nr. SAN 2020 012 Pieejams:
https://gdprhub.eu/index.php?title=CNIL_-_SAN-2020-012 [aplūkots 18.04.2022.]
- 88)** Commission for Data Protection (Īrijas datu aizsardzības komisija) 20.08.2021. lēmums lietā Nr. IN-18-12-2 Pieejams: https://edpb.europa.eu/system/files/2021-09/dpc_final_decision_redacted_for_issue_to_edpb_01-09-21_en.pdf [aplūkots 20.04.2022.]
- 89)** National Commission for Data Protection. Decision regarding Amazon Europe Core S.A.R.L. Pieejams: <https://cnpd.public.lu/en/actualites/international/2021/08/decision-amazon-2.html> [aplūkots 24.04.2022.]
- 90)** Spānijas Datu aizsardzības aģentūras 01.09.2020. lēmums lietā Nr. PS/00043/2021 Pieejams: <https://www.aepd.es/es/documento/ps-00043-2021.pdf> [aplūkots 24.04.2022.]
- 91)** Spānijas Datu aizsardzības aģentūras 12.05.2021. lēmums lietā Nr. PS/00408/2021 Pieejams: <https://www.aepd.es/es/documento/ps-00043-2021.pdf> [aplūkots 24.04.2022.]
- 92)** Apple konfidencialitātes politika. Pieejams: <https://www.apple.com/legal/privacy/lv/> [aplūkots 22.04.2022.]
- 93)** Apple veselības pētījumu programmu konfidencialitātes politika. Pieejams:
<https://www.apple.com/legal/privacy/apple-health-studies/lv/> [aplūkots 22.04.2022.]
- 94)** Facebook Datu Politika. Pieejams:
<https://www.facebook.com/about/privacy/update?refid=42> [aplūkots 22.04.2022.]
- 95)** Google Konfidencialitātes noteikumi 25.03.2016. Pieejams:
<https://policies.google.com/privacy/archive/20160325> [aplūkots 22.04.2022.]
- 96)** Google konfidencialitātes politika. Pieejams:
<https://policies.google.com/privacy?gl=LV&hl=lv#whycollect> [aplūkots 22.04.2022.]

- 97)** Iedzīvotāji, kuri lieto datoru/ internetu gada sākumā (procentos no iedzīvotāju kopskaita attiecīgajā grupā) - Griezumi, Lietošanas biežums, Laika periods un Rādītāji. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__IKT_DL__DLM/DLM010/table/tableViewLayout1/ [aplūkots 20.05.2022.]
- 98)** Microsoft pakalpojumu līgums. Pieejams: <https://www.microsoft.com/lv-lv/servicesagreement/default.aspx> [aplūkots 22.04.2022.]
- 99)** Microsoft paziņojums par konfidencialitāti. Pieejams: <https://privacy.microsoft.com/lv-lv/privacystatement> [aplūkots 22.04.2022.]
- 100)** NOYB European Center for Digital Rights Annual Report 2018-2019. Pieejams: https://noyb.eu/sites/default/files/2020-09/Annual%20Report_2018-2019.pdf [aplūkots 19.04.2022.]
- 101)** NOYB European Center for Digital Rights Annual Report 2020. Pieejams: https://noyb.eu/sites/default/files/2021-06/ANNUAL%20REPORT%202021_smallsize.pdf [aplūkots 19.04.2022.]
- 102)** NOYB Our Detailed Concept. Pieejams: <https://noyb.eu/en/our-detailed-concept> [aplūkots 19.04.2022.]
- 103)** Priekšlikums Eiropas parlamenta un padomes regulai par sācijasīgiem un godīgiem tirgiem digitālajā nozarē (Digitālo tirgu tiesību akts). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52020PC0842> [aplūkots 24.04.2022.]

NORAKSTS

Lieta Nr. [REDACTED]

LĒMUMS

Rīgā, 2020.gada 10.novembrī

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas tiesnese [REDACTED], izskatīja [REDACTED] pieteikumu par pierādījumu nodrošināšanu pirms prasības celšanas.

Aprakstošā daļa

Tiesā saņemts [REDACTED] (turpmāk arī pieteicēja) pieteikums par pierādījumu nodrošināšanu pirms prasības celšanas.

Pieteikumā norādīts, ka pieteicēja ir saskārusies ar kaitējumu no nezināmas personas, kas, izmantojot dažādus segvārdus, no [REDACTED] līdz pat šim brīdim tīmekļvietnē [REDACTED] regulāri raksta anonīmus komentārus, kas zaimo Latvijas valsts simbolus – valsts himnu, valsts valodu; aicina uz vardarbību, pauž nauda runu, vairo savstarpējo neiecietību un vērsti uz līdzcilvēku diskrimināciju; ar kuriem aizskar trešo personu godu un cieņu, tādējādi graujot medija reputāciju. Pieteicējai iespējamais atbildētājs nav zināms, jo vienīgie pieejamie dati ir interneta protokola adrese, no kuras veikti tiesību aizskārumi.

Pieteicējai nepieciešama abonenta vai reģistrētā lietotāja vārds, uzvārds vai nosaukums, kuram savienojuma laikā piešķirta IP adrese, lai identificētu iespējamo atbildētāju un varētu celt prasību par pieteicējas tiesību aizskārumu.

Lai gan komentāri tiek izvietoti, izmantojot dažādus segvārdus, pieteicēja ir pārliecinājusies, ka tie publicēti no vienas un tās pašas IP adreses, kuri tiek rakstīti lielākoties no [REDACTED] ar SIA "Tele2" nodrošinātu internetu.

Pieteicēja pēc atbildētāja identitātes noskaidrošanas cels prasību par kaitējumu kompensāciju saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu saistībā ar nodarīto kaitējumu pieteicējai, kas izriet no reputācijas aizskārumiem.

Ziņu biznesā viens no būtiskajiem aktīviem ir reputācija kā nemantisks labums, jo reputācija nosaka, cik liels pieprasījums būs sabiedrībā pēc masu informācijas līdzekļa. Ja masu medija reputācija tiek apšaubīta, tad tas automātiski ietekmē masu medija vērtību.

Ņemot vērā, ka šī nenoskaidrotā persona ir rakstījusi šāda veida komentārus ilgstoši, pieteicēja uzskata, ka būtu samērīgi no iespējamā atbildētāja pieprasīt kaitējuma atlīdzību [REDACTED].

Pieteikumā lūgts nodrošināt pierādījumus, izprasot no SIA "Tele2" informāciju par abonentu vai reģistrēto lietotāju (vārdu, uzvārdu, personas kodu un dzīvesvietu vai juridiskas personas gadījumā – nosaukumu, reģistrāciju numuru un juridisko adresi), kam piešķirta interneta protokola (IP) [REDACTED].

Pieteikums pamatots ar Civilprocesa likuma 98., 99. un 100.pantu un Elektronisko sakaru likuma 71.² panta pirmo daļu.

Motīvu daļa

Pārbaudījusi lietas materiālus un apsvērusi pieteikumā norādītos argumentus, tiesnese atzīst, ka pieteikums ir apmierināms šādu apsvērumu dēļ.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 98.panta pirmo daļu, ja personai ir pamats uzskatīt, ka tai nepieciešamo pierādījumu iesniegšana vēlāk var būt neiespējama vai apgrūtināta, tā var lūgt šos pierādījumus nodrošināt.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 98.pantā ietvertās normas mērķim, pierādījumu nodrošināšana veicama gadījumos, kad pierādījumu avoti, piemēram, organiskas izcelsmes lietas var sabojāties vai ticami pastāv pierādījumu iznīcināšanas iespējamība, citai personai uzzinot par gaidāmu prasību vai pierādījumu vākšanu. Saskaņā ar komentējamā panta pirmo daļu pierādījumu nodrošināšana ar tiesas līdzdalību ir pieļaujama tikai tad, ja ir pamats uzskatīt, ka pierādījumu fiksēšana un iesniegšana tiesai vēlāk var kļūt neiespējama vai apgrūtināta. Pieteicējam ir pienākums to pamatot, bet tiesas kompetencē – to izvērtēt. Vispārējais noteikums ir tāds, ka katrai pusei pašai jāsigādā un jāiesniedz tiesai pierādījumi par faktiem, ar kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus (93.panta pirmā daļa), neiespējamības gadījumā lūdzot tiesai tos pieprasīt (panta otrā daļa) (*Civilprocesa likuma komentāri, sagatavojis autoru kolektīvs prof.K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, Rīga, TNA, 2011.g., 274., 275.lpp.*).

Atbilstoši Civilprocesa likuma 100.panta pirmajai un trešajai daļai pieteikumu par pierādījumu nodrošināšanu tiesa vai tiesnesis izlemj 10 dienu laikā no tā saņemšanas dienas. Ar tiesneša lēmumu pierādījumus bez iespējamo lietas dalībnieku uzaicināšanas var nodrošināt tikai neatliekamajos gadījumos, tai skaitā neatliekamajos intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu vai iespējamu pārkāpumu gadījumos vai gadījumos, kad nevar noteikt, kas būs lietas dalībnieki.

No pieteikuma redzams, ka pieteicēja norādījusi uz konkrētu lietu, kādai nepieciešams nodrošināt rakstveida dokumentu iesniegšanu, kas ir prasība par morālā kaitējuma atlīdzināšanu saistībā ar nodarīto kaitējumu pieteicējas reputācijai ar rupjiem komentāriem tīmekļa vietnē [redacted] kā arī norādījusi uz konkrētiem apstākļiem prasības pamatojumam un pieteikumam pievienojusi dokumentus tam. Tā pat pieteicēja ir norādījusi uz savām tiesībām šāda veida prasības celšanai un to pamatojusi.

Pieteicēja norādījusi ka pierādījumu nodrošināšana nepieciešama, lai noskaidrotu lietas dalībniekus.

Faktu, ka pieteicējai nav iespējams noskaidrot lietas dalībniekus, apstiprina Elektronisko sakaru likuma 71.² panta pirmā daļa, kas noteic, ka SIA "Tele2" ir tiesīga sniegt šādu informāciju tikai pēc tiesas pieprasījuma, lai nodrošinātu elektroniskajā vidē aizskarto personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību civillietās.

Tādējādi tiesa atzīst, ka pastāv pamats nodrošināt pierādījumus, lai iegūtu informāciju par lietas dalībnieku ceļamajā prasībā.

SIA "Tele2" uzliekams par pienākumu iesniegt tiesā līdz 2020.gada 10.decembrim informāciju par abonentu vai reģistrēto lietotāju (vārdu, uzvārdu, personas kodu un dzīvesvietu vai juridiskas personas gadījumā – nosaukumu, reģistrāciju numuru un juridisko adresi), kam piešķirta interneta protokola (IP) [redacted]

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 100.panta sesto daļu apmierinot pieteikumu par pierādījumu nodrošināšanu pirms prasības celšanas, tiesnesis nosaka prasības pieteikuma iesniegšanai termiņu, ne ilgāku par 30 dienām.

Nemot vērā, ka SIA "Tele2" noteikts termiņš pierādījumu iesniegšanai tiesā līdz 2020.gada 10.decembrim, pieteicējai nosakāms termiņš 30 dienas prasības celšanai no dienas, kad beidzas dokumentu iesniegšanas termiņš.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz iepriekš norādīto un saskaņā ar Civilprocesa likuma 98., 100., 229. un 230.pantu, tiesa

n o l ē m a:

██████████ pieteikumu par pierādījumu nodrošināšanu apmierināt.

Nodrošināt pierādījumus, uzliekot par pienākumu SIA "Tele2", ██████████
██████████ iesniegt Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā līdz 2020.gada 10.decembrim informāciju par abonentu vai reģistrēto lietotāju (vārdu, uzvārdu, personas kodu un dzīvesvietu vai juridiskas personas gadījumā – nosaukumu, reģistrāciju numuru un juridisko adresi), kam piešķirta interneta protokola (IP) ██████████

Noteikt SIA "Mediju nams" termiņu prasības celšanai tiesā par zaudējumu piedziņu līdz 2021.gada 10.janvārim.

Lēmumu var pārsūdzēt 10 (desmit) dienu laikā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā, blakus sūdzību iesniedzot Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā Daugavgrīvas ielā 58, Rīgā.

Tiesnese

(personiskais paraksts)

██████████

NORAKSTS PAREIZS

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas

tiesnese

██████████

Rīgā, 2020.gada 10.novembrī

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesai
Daugavgrīvas iela 58, Rīga, LV-1007
rigas.pardaugava@tiesas.lv

Rīgā 2021.gada 7.janvārī
Nr. [REDACTED]

Iesniedzēja:

[REDACTED]
e-pasts saziņai ar tiesu:
[REDACTED]

LŪGUMS

par procesuālā termiņa pagarināšanu
lietā Nr. [REDACTED]

[REDACTED] vienotais reģistrācijas numurs [REDACTED] 2020. gada 29.novembrī iesniedza Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā pieteikumu par pierādījumu nodrošināšanu pirms prasības celšanas tiesā sakarā ar anonīmiem aizskarošiem komentāriem tīmekļvietnē [REDACTED].

Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020.gada 10.decembrī lēmumu lietā Nr. [REDACTED] nolemts nodrošināt pierādījumus, uzliekot par pienākumu SIA "Tele2", reģistrācijas Nr. [REDACTED] līdz 10.12.2020. iesniegt tiesā informāciju par abonentu vai reģistrēto lietotāju (vārdu, uzvārdu, personas kodu un dzīvesvietu vai juridiskās personas gadījumā – nosaukumu, reģistrācijas numuru un juridisko adresi), kam piešķirta interneta protokola (IP) adrese [REDACTED]. Tāpat Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa lēmumā noteica [REDACTED] termiņu prasības celšana tiesā līdz 2021.gada 10.janvārim.

Šajā sakarā [REDACTED] konstatē, ka pretēji Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020. gada 10.decembra lēmumam SIA "Tele2" nav iesniegusi tiesā pieprasīto informāciju, kā arī nav paziņojusi tiesai par šīs informācijas neiesniegšanas iemesliem. Minētā informācija nav saņemta tiesā arī līdz šī lūguma iesniegšanas brīdīm. Līdz ar to [REDACTED] objektīvi nav iespējas celt prasību tiesā atbilstoši tiesas lēmumā norādītajam.

Ievērojot iepriekš minētos lietas apstākļus, kā arī pamatojoties uz Civilprocesa likuma 52. un 120. pantu, [REDACTED] ar šo

lūdz tiesu:

- 1) pagarināt termiņu, kādā [REDACTED] ir jāceļ tiesā prasība par kaitējuma atlīdzināšanu sakarā ar anonīmiem aizskarošiem komentāriem tīmekļvietnē [REDACTED] paziņot [REDACTED], kad no SIA "Tele2" tiek saņemta tiesas pieprasītā informācija (pierādījumi), nosūtot to uz šādu e-pasta adresi: [REDACTED]

Cienā –
[REDACTED]

Dokuments parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

1

Kategorija: [REDACTED] Pieteikumi par pierādījumu nodrošināšanu pirms prasības celšanas tiesā

**Latvijas Republikas
IZPILDU RAKSTS**

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa 2020. gada 10. novembrī izskatīja civillietu [REDACTED] pieteikumu par pierādījumu nodrošināšanu pirms prasības celšanas.

Tiesa nolēma nodrošināt pierādījumus, uzliktot par pienākumu SIA "Tele2", [REDACTED] iesniegt Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā informāciju par abonentu vai reģistrēto lietotāju (vārdu, uzvārdu, personas kodu un dzīvesvietu vai juridiskas personas gadījumā – nosaukumu, reģistrāciju numuru un juridisko adresi), kam piešķirta interneta protokola (IP) [REDACTED]

Tiesas nolēmums stāties likumīgā spēkā 2020. gada 21. novembrī.

Piedzinējs [REDACTED] reģistrācijas [REDACTED], adrese: [REDACTED]

Izpildu raksts sagatavots 2021. gada 10. martā.

Tiesnesis _____ ([REDACTED])

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA
ZĪMOGU

Izpildu raksts Nr. [REDACTED]

TELE2

LATVIJAS REPUBLIKAS RĪGAS PILSĒTAS
PĀRDAUGAVAS TIESAS
TIESNEŠĒ [REDAKCIJA]
LIETĀ NR. [REDAKCIJA]

DAUGAVERĪVAS IELA 58, RĪGA, LV-1007

Rīgā

Par informācijas sniegšanu

Pamatojoties uz Jūsu pieprasījumu lietā Nr. [REDAKCIJA] par IP adreses [REDAKCIJA] lietotāju, informējam, ka savienojumu laikos:

- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]
- 2020. gada [REDAKCIJA]

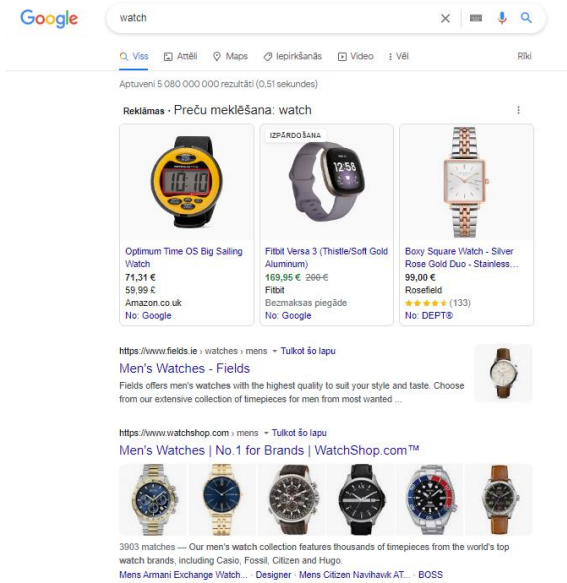
IP adrese [REDAKCIJA] ir lietota ar tel. numuru [REDAKCIJA], ko lieto abonents [REDAKCIJA] personas kods [REDAKCIJA] abonenta norādītā korespondences adrese - [REDAKCIJA]

Ar cieņu,

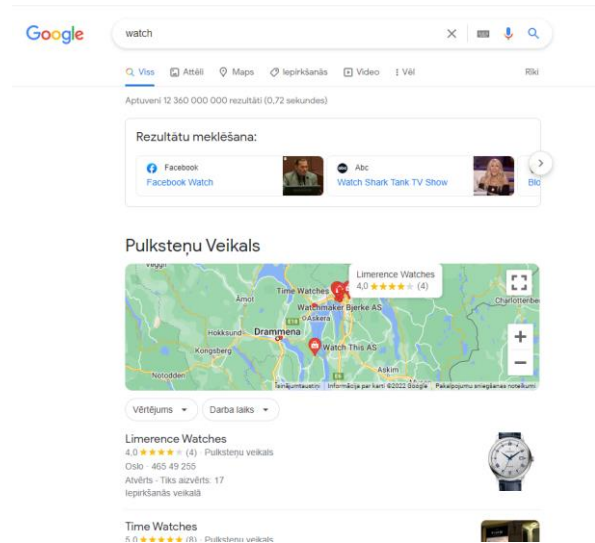
SANĒMIS
Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā

- 6 -04- 2021

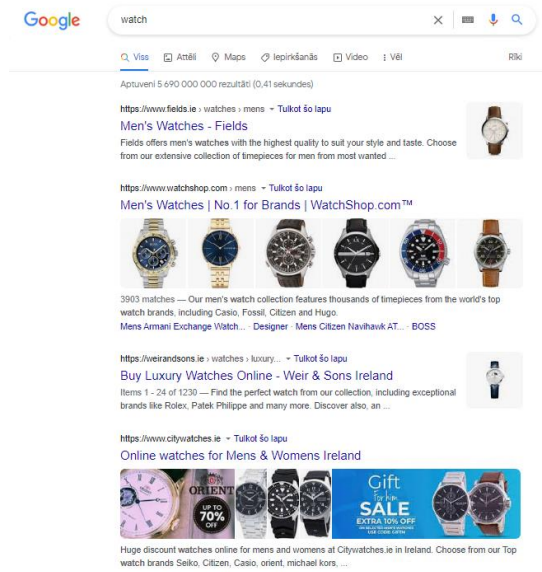
Attēli no Google meklētāja

Attēls 1

Attēls 2

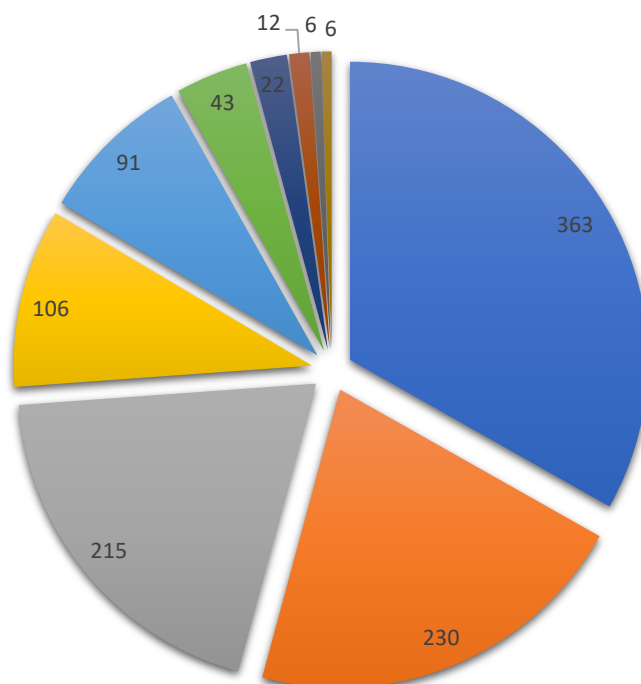
Attēls 3

Pielikums Nr.3

Apkopoto Vispārīgās datu aizsardzības regulas pārkāpumu skaits pēc pārkāpuma būtības
(par regulas darbības laiku)

Regulas pārkāpuma būtība	Pārkāpumu skaits
Nepietiekams datu apstrādes līgums	6
Cita tipa pārkāpums	6
Nepietiekama datu aizsardzības speciālista iesaiste	12
Nepietiekama datu pārkāpumu paziņošanas pienākumu izpilde	22
Nepietiekama sadarbība ar uzraudzības iestādi	43
Nepietiekama informēšanas pienākumu izpilde	91
Nepietiekama datu subjektu tiesību īstenošana	106
Nepietiekami tehniski un organizatoriski pasākumi informācijas drošības nodrošināšanai	215
Vispārīgo datu apstrādes principu neievērošana	230
Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei	363
KOPĀ:	1094

Apkopoto VDAR pārkāpumu skaits pēc pārkāpuma būtības

- Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei
- Vispārīgo datu apstrādes principu neievērošana
- Nepietiekami tehniski un organizatoriski pasākumi informācijas drošības nodrošināšanai
- Nepietiekama datu subjektu tiesību īstenošana
- Nepietiekama informēšanas pienākumu izpilde
- Nepietiekama sadarbība ar uzraudzības iestādi
- Nepietiekama datu pārkāpumu paziņošanas pienākumu izpilde
- Nepietiekama datu aizsardzības speciālista iesaiste
- Nepietiekams datu apstrādes līgums
- Cita tipa pārkāpums

Pielikums Nr.4

Lielākās uzliktās soda naudas par VDAR pārkāpumiem regulas darbības laikā¹²²

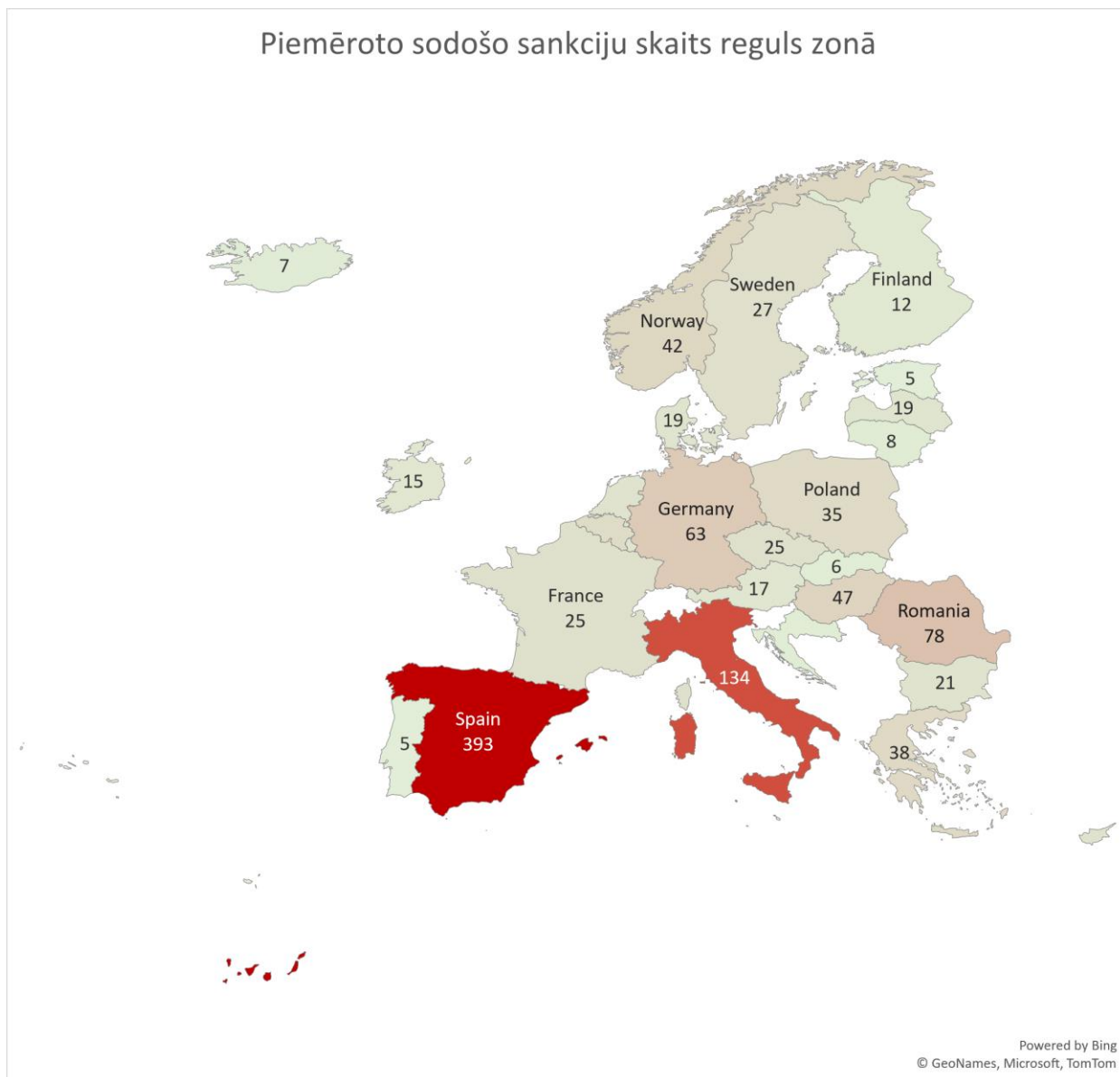
Datu pārzinis	Sektors	Valsts	Soda nauda milj. Euro	Pārkāpuma tips	Datums
Amazon Europe Core S.à.r.l. (AMAZON)	Industrija un komercija	Luksemburga	746.00	Vispārīgo datu apstrādes principu neievērošana	16.07.2021*
WhatsApp Ireland Ltd. (META)	Mediji, telekomunikācijas un apraide	Īrija	225.00	Nepietiekama informēšanas pienākumu izpilde	02.09.2021
Google LLC (ALPHABET)	Mediji, telekomunikācijas un apraide	Francija	90.00	Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei	31.12.2021
Facebook Ireland Ltd. (META)	Mediji, telekomunikācijas un apraide	Francija	60.00	Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei	31.12.2021
Google Ireland Ltd. (ALPHABET)	Mediji, telekomunikācijas un apraide	Francija	60.00	Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei	31.12.2021
Google LLC (ALPHABET)	Mediji, telekomunikācijas un apraide	Francija	50.00	Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei	21.01.2019
H&M Hennes & Mauritz Online Shop A.B. & Co. KG	Nodarbinātība	Vācija	35.26	Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei	01.10.2020
TIM (telecommunications operator)	Mediji, telekomunikācijas un apraide	Itālija	27.80	Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei	15.01.2020
Enel Energia S.p.A	Transports un enerģētika	Itālija	26.50	Nepietiekams tiesiskais pamats datu apstrādei	16.12.2021
British Airways	Transports un enerģētika	Apvienotā karaliste	22.05	Nepietiekami tehniski un organizatoriski pasākumi informācijas drošības nodrošināšanai	16.10.2020**

*Atrodas apelācijas stadijā

** Nav ES dalībvalsts

¹²² GDPR Tenforcement Tracker. Pieejams: <https://www.enforcementtracker.com/> [aplūkots 01.05.2022.]

Piemēroto sodošo sankciju skaits reguls zonā

Bakalaura darbs "Personas datu aizsardzības regulas problemātika personas privātās dzīves aizsardzības nodrošināšanai globālajā tīmeklī" izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniska kopija atbilst izdrukai.

Autors: (elektronisks paraksts) Māris Strazdiņš

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Darba Vadītāja: asoc. prof. Dr. iur. Anita Rodiņa _____ 2022.gada ____.

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Valsts zinātņu katedrā _____

Dekāna pilnvarotā persona:

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

2022.gada _____ prot. Nr. _____

Komisijas sekretāre/s: _____